

1461

ZARZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 24 września 1952 r.

w sprawie ramowego planu kont na rok 1953 dla działających według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych gospodarstw rolnych.

Na podstawie § 1 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. z 1950 r. Nr 22, poz. 188 i z 1951 r. Nr 25, poz. 185) oraz na podstawie pkt 2 uchwały Nr 226 Prezydium Rządu z dnia 24 marca 1951 r. w sprawie usprawnienia systemu rachunkowości uspołecznionych przedsiębiorstw umożliwiającego pogłębienie rozrachunku gospodarczego i planowania kosztów własnych (Monitor Polski Nr A-28, poz. 360 i Nr A-103, poz. 1502) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się na rok 1953 ramowy plan kont dla działających według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych gospodarstw rolnych, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zatwierdza się ogólne zasady funkcjonowania kont wymienionych w ramowym planie kont, o którym mowa w § 1, zawarte w załączniku Nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1953 r.

Minister Finansów: *K. Dąbrowski*

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 24 września 1952 r. (poz. 1461).

RAMOWY PLAN KONT NA ROK 1953 DLA PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTW ROLNYCH
DZIAŁAJĄCYCH WEDŁUG ZASAD ROZRACHUNKU GOSPODARCZEGO

Rozdział I — Środki trwałe

- 001 — Środki trwałe,
- 002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych,
- 003 — Umorzenie środków trwałych,
- 004 — Likwidacja środków trwałych.

Rozdział II — Inwestycje i remonty kapitalne

- 011 — Inwestycje rozpoczęte,
- 012 — Materiały na inwestycje,
- 013 — Zaliczki na inwestycje,
- 014 — Inwestycje zakończone,
- 015 — Remonty kapitalne,
- 017 — Finansowanie inwestycji,
- 020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne,
- 024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne,
- 026 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne,
- 028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych.

Rozdział III — Fundusze własne

- 031 — Fundusz statutowy,
- 032 — Finansowanie środków obrotowych,
- 033 — Dotacje na pokrycie planowych strat,
- 035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych,
- 036 — Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu,
- 037 — Przelewy części zysku na inwestycje,
- 039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia.

Rozdział IV — Środki pieniężne

- 041 — Kasa,
- 042 — Czeki obce,
- 043 — Rachunek rozliczeniowy,
- 044 — Akredytywy,
- 045 — Inne rachunki bankowe,

- 046 — Środki pieniężne w drodze,
- 047 — Czeki limitowane.

Rozdział V — Kredyty bankowe

- 051 — Kredyty normatywne,
- 052 — Kredyty ponadnormatywne,
- 053 — Kredyty inkasowe,
- 054 — Inne kredyty,
- 057 — Kredyty przeterminowane.

Rozdział VI — Rozrachunki

- 061 — Należności w inkasie bankowym,
- 062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe,
- 063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 065 — Dostawcy za faktury inkasowe,
- 066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe,
- 067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 068 — Dostawy nie fakturowane,
- 069 — Dostawcy za zaliczki,
- 071 — Pracownicy za płace,
- 072 — Pracownicy za płace nie podjęte,
- 073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia,
- 074 — Inne należności i zobowiązania,
- 075 — Roszczenia sporne,
- 076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat,
- 078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione.

Rozdział VII — Rozrachunki publiczno-prawne

- 081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat,
- 082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych,
- 084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych.

Rozdział VIII — Rozrachunki wewnętrzno-branżowe

- 091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków,
- 092 — Rozrachunki bieżące,

- 093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa,
095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem.

Rozdział IX — Fundusze i dotacje na akcje specjalne

- 101 — Rozliczenie amortyzacji,
103 — Fundusze specjalnego przeznaczenia,
107 — Dotacje na akcje specjalne.

Rozdział X — Rozliczenia międzyokresowe

- 111 — Nakłady przyszłych okresów,
112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów,
113 — Dochody przyszłych okresów.

Rozdział XI — Materiały

- 121 — Rozliczenie faktur i materiałów,
122 — Produkty roślinne,
123 — Pasze przemysłowe,
125 — Nawozy,
126 — Paliwo,
127 — Części zapasowe maszyn i urządzeń,
128 — Przedmioty nietrwałe,
129 — Zużycie przedmiotów nietrwałych,
130 — Inne materiały,
131 — Materiały w przerobie,
139 — Leki i środki chemiczne zakupione z dotacji.

Rozdział XII — Place

- 141 — Place podstawowe i dodatkowe.

Rozdział XIII — Produkcja

- 151 — Produkcja roślinna,
152 — Produkcja zwierzęca,

- 154 — Produkcja przetwórczości rolniczej,
155 — Produkcja pomocnicza,
156 — Remonty bieżące,
157 — Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy,
158 — Koszty ogólnoprodukcyjne,
159 — Koszty ogólnogospodarcze,
165 — Rozliczenie produkcji uzyskanej.

Rozdział XIV — Produkty i towary

- 171 — Rozliczenie faktur i towarów,
172 — Zwierzęta młode i opasy,
173 — Produkty pochodzenia zwierzęcego,
174 — Wyroby przetwórczości rolniczej,
175 — Wyroby działów pomocniczych,
176 — Towary obcej produkcji,
179 — Towary wysłane i usługi wykonane.

Rozdział XV — Podatek obrotowy i koszty sprzedaży

- 181 — Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych,
182 — Koszty sprzedaży.

Rozdział XVI — Sprzedaż

- 191 — Sprzedaż produkcji roślinnej,
192 — Sprzedaż produkcji zwierzęcej,
194 — Sprzedaż produkcji przetwórczości rolniczej,
195 — Sprzedaż produkcji pomocniczej,
196 — Sprzedaż materiałów i towarów.

Rozdział XVII — Straty i zyski

- 201 — Straty i zyski.

Załącznik Nr 2 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 24 września 1952 r. (poz. 1461).

OGÓLNE ZASADY FUNKCJONOWANIA KONT RAMOWEGO PLANU KONT NA ROK 1953 DLA PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTW ROLNYCH DZIAŁAJĄCYCH WEDŁUG ZASAD ROZRACHUNKU GOSPODARCZEGO

Wyjaśnienia poniższe zawierają podstawowe zasady funkcjonowania kont i mogą być — zależnie od przyjętej techniki księgowej — modyfikowane za zgodą Ministra Finansów.

Rozdział I — Środki trwałe.

Rozdział obejmuje następujące konta:

- 001 — Środki trwałe,
002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych,
003 — Umorzenie środków trwałych,
004 — Likwidacja środków trwałych.

Konta rozdziału I służą do księgowego ujęcia przydzielonych państwowym gospodarstw rolnym przez Państwo środków trwałych, niezbędnych do wykonania zadań planowych.

001 — Środki trwałe.

Konto 001 służy do ujęcia wartości inwentarzowej:

- 1) stada podstawowego (hodowlanego i roboczego);
- 2) pozostałych środków trwałych.

W bilansie wykazuje się środki trwałe w wartości netto, tzn. po potrąceniu umorzenia środków trwałych (księgowanego na koncie 003 „Umorzenie środków trwałych”).

O zakwalifikowaniu poszczególnych przedmiotów majątkowych do środków trwałych decydują kryteria ustalone w obowiązujących przepisach.

A. Stado podstawowe.

Zwiększenie wartości stada podstawowego może nastąpić w wyniku:

- 1) zakupu stada podstawowego;
- 2) przeniesienia inwentarza żywego ze stada obrotowego do stada podstawowego;
- 3) nieodpłatnego przejęcia inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego z innych zespołów, przedsiębiorstw lub instytucji państwowych;
- 4) przeszacowania inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego na zarządzenie władz;
- 5) ujawnienia sztuk stada podstawowego przy inwentaryzacji.

We wszystkich powyższych przypadkach przyrostem wartości obciąża się konto 001 na dobro konta 031 „Fundusz statutowy”. W przypadku wymienionym w pkt 1 wartość inwestycji powinna być przeniesiona z konta 011 „Inwestycje rozpoczęte” na konto 014 „Inwestycje zakończone”.

Ponadto w przypadku wymienionym w pkt 2 należy jednocześnie wartością sztuk przeklasyfikowanych uznać konto 172 „Zwierzęta młode i opasy” w ciężar konta 192 „Sprzedaż produkcji zwierzęcej” oraz uznać konto 192 w ciężar konta 011 „Inwestycje rozpoczęte”. W przypadkach wymienionych w pkt 3, 4 i 5 zwiększeniu wartości zwierząt, których wartość podlega umarzaniu, towarzyszy zwiększenie umorzenia, które księgowane jest Wn 031 „Fundusz statutowy”, Ma 003 „Umorzenie środków trwałych”.

Zmniejszenie wartości stada podstawowego może nastąpić na skutek:

- 1) nieodpłatnego przekazania inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego;
- 2) wybrakowania inwentarza żywego ze stada podstawowego do stada obrotowego;
- 3) przeszacowania inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego na zarządzenie władz;
- 4) likwidacji inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego.

We wszystkich powyższych przypadkach zmniejszeniu wartości inwentarzowej (księgowanemu Wn 031 „Fundusz statutowy”, Ma 001 „Środki trwałe”) może towarzyszyć zmniejszenie umorzenia (księgowane Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”, Ma 031 „Fundusz statutowy”).

W przypadku wymienionym w pkt 2 księgowaniom tym towarzyszy obciążenie konta 172 „Zwierzęta młode i opasy” i uznanie konta 004 „Likwidacja środków trwałych” oraz obciążenie konta 004 na dobro konta 031 „Fundusz statutowy”.

W przypadku gdy równowartość wybrakowanego inwentarza żywego powinna być przeznaczona na finansowanie stada podstawowego, księgowaniu temu powinny towarzyszyć zapisy przewidziane dla ewidencji środków własnych na inwestycje.

B. Pozostałe środki trwałe.

Zwiększenie wartości pozostałych środków trwałych może nastąpić w wyniku:

- 1) przyjęcia do eksploatacji własnych inwestycji zakończonych;
- 2) nieodpłatnego przejęcia obcych inwestycji we własnych środkach trwałych (wyzierżawionych);
- 3) nieodpłatnego przejęcia środków trwałych od innych zespołów, przedsiębiorstw lub instytucji państwowych;
- 4) ujawnienia środków trwałych przy inwentaryzacji;
- 5) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz;
- 6) przekwalifikowania przedmiotów nietrwałych na środki trwałe.

We wszystkich powyższych przypadkach przyrostem wartości obciąża się konto 001 na dobro konta 031 „Fundusz statutowy”.

W przypadku wymienionym w pkt 1 wartość zakończonej inwestycji powinna być przeniesiona z konta 011 „Inwestycje rozpoczęte” na konto 014 „Inwestycje zakończone”. W przypadkach wymienionych w pkt 2 — 6 zwiększeniu wartości środków trwałych towarzyszy zwiększenie umorzenia, które księgowane jest Wn 031

„Fundusz statutowy”, Ma 003 „Umorzenie środków trwałych”. Zmniejszenie wartości środków trwałych może nastąpić na skutek:

- 1) nieodpłatnego przekazania środków trwałych;
- 2) sprzedaży środków trwałych (w przypadkach, w których obowiązujące przepisy na to zezwalają);
- 3) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz;
- 4) przekwalifikowania środków trwałych na przedmioty nietrwałe;
- 5) likwidacji zużytych lub zniszczonych środków trwałych.

W przypadkach wymienionych w pkt 1, 3 i 4 zmniejszenie wartości inwentarzowej (Ma 001) oraz zmniejszenie umorzeń (Wn 003) księgowane jest w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy”. W razie przeznaczania środka trwałego do likwidacji lub sprzedaży przenosi się jego wartość inwentarzową (z konta 001) i umorzenie (z konta 003) na konto 004 „Likwidacja środków trwałych”.

002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych.

Konto 002 służy do księgowania zarówno wartości inwentarzowej jak i umorzenia inwestycji dokonanych w dzierżawionych obcych środkach trwałych.

Wartością zakończonej inwestycji w dzierżawionych obcych środkach trwałych obciąża się konto 002 w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy”. Równoległe z tym obciąża się konto 014 „Inwestycje zakończone” na dobro konta 011 „Inwestycje rozpoczęte”.

Umorzenie inwestycji w obcych środkach trwałych księguje się bezpośrednio na dobro konta 002 w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy”.

Po upływie terminu dzierżawy inwestycje wraz z umorzeniem przejmuje wydzierżawiający, przy czym odpowiednie zapisy przeprowadza się w sposób podobny do nieodpłatnego przekazania środków trwałych (umorzenie księguje się z pominięciem konta 003).

003 — Umorzenie środków trwałych.

Na dobro konta 003 księguje się umorzenie środków trwałych w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy”.

W ciężar konta 003 księgowana jest wartość zakończonych remontów kapitalnych do wysokości umorzeń remontowanych obiektów (Ma 031 „Fundusz statutowy”) oraz zmniejszenie wartości umorzeń związane ze zmniejszeniem wartości inwentarzowej środków trwałych (Ma 031 „Fundusz statutowy” lub Ma 004 „Likwidacja środków trwałych”).

Saldo konta 003 uwidacznia się poza bilansem (patrz uwagi do konta 001).

004 — Likwidacja środków trwałych.

Konto 004 ujmuje księgowo przebieg likwidacji środków trwałych:

- 1) inwentarza żywego zaliczonego do stada podstawowego;
- 2) pozostałych środków trwałych.

A. Likwidacja stada podstawowego.

Przeznaczenie sztuk stada podstawowego do likwidacji lub ich wybrakowanie powoduje przeniesienie ich wartości inwentarzowej z konta 001 „Środki trwałe”

(i ewentualnego umorzenia z konta 003 „Umorzenie środków trwałych”) na konto 031 „Fundusz statutowy”. Natomiast w ciężar konta 004 księguje się koszty poniesione w związku z ubojem przymusowym zwierząt stada podstawowego oraz koszty związane z uzyskaniem produktów poubojowych ze sztuk padłych.

Na dobro konta 004 księguje się wartość zwierząt zaprzynowanych na konto 172 „Zwierzęta młode i opasy” oraz wartość otrzymanych artykułów poubojowych.

Wynik likwidacji przenoszony jest na konto 031 „Fundusz statutowy”. Równowartość sztuk wybrakowanych oraz zysku osiągniętego z likwidacji może być przeznaczona na cele specjalne (finansowanie stada podstawowego) przewidziane w obowiązujących przepisach.

B. Pozostałe środki trwałe.

Przeznaczenie pozostałych środków trwałych do likwidacji powoduje przeniesienie ich wartości inwentarzowej z konta 001 „Środki trwałe”, a umorzenia — z konta 003 „Umorzenie środków trwałych” na konto 004.

W ciężar konta 004 księguje się koszty poniesione w związku z likwidacją środków trwałych, na dobro zaś — środki uzyskane z likwidacji.

Środki uzyskane z likwidacji środków trwałych mogą być przeznaczone na cele specjalne, przewidziane w obowiązujących przepisach.

Rozdział II — Inwestycje i remonty kapitalne.

Konta rozdziału II służą do ujęcia wszystkich operacji związanych z inwestycjami i remontami kapitalnymi, jeżeli nie zostały one objęte odrębną księgowością inwestycyjną.

Rozdział II obejmuje następujące konta:

- 011 — Inwestycje rozpoczęte,
- 012 — Materiały na inwestycje,
- 013 — Zaliczki na inwestycje,
- 014 — Inwestycje zakończone,
- 015 — Remonty kapitalne,
- 017 — Finansowanie inwestycji,
- 020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne,
- 024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne,
- 026 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne,
- 028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych.

011 — Inwestycje rozpoczęte.

Konto 011 służy do ujęcia wszystkich nakładów dotyczących inwestycji rozpoczętych.

W ciężar konta 011 księguje się:

- 1) przy zakupach inwestycyjnych — faktury dostawców inwestycji (Ma 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”);
- 2) przy wykonywaniu inwestycji systemem zleconym — faktury wykonawców inwestycji (Ma 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”);
- 3) przy wykonywaniu inwestycji systemem gospodarczym:
  - a) przeklasowanie inwentarza żywego ze stada obrotowego do stada podstawowego (Ma 192 „Sprzedaż produkcji zwierzęcej”),
  - b) zużycie materiałów zakupionych ze środków na inwestycje (Ma 012 „Materiały na inwestycje”),
  - c) zużycie materiałów zakupionych ze środków eksploatacyjnych (Ma odpowiednie konta rozdziału XI „Materiały”),

d) zużycie wyrobów własnych na cele inwestycyjne (Ma odpowiednie konta rozdziału XVI „Sprzedaż”),

e) płace podstawowe i dodatkowe wydzielonej brygady robotniczej (Ma 141 „Płace podstawowe i dodatkowe”),

f) ubezpieczenia społeczne (Ma 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych”),

g) usługi obce (Ma 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”),

h) usługi działów pomocniczych (Ma 195 „Sprzedaż produkcji pomocniczej”),

i) różne wydatki związane z inwestycjami (Ma 041 „Kasa”).

Ponadto na stronie Wn konta 011 księguje się koszty bankowe w korespondencji z kontem 017 „Finansowanie inwestycji” bądź 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”. Koszty inwestycji zakończonych podlegają przeniesieniu z konta 011 na konto 014 „Inwestycje zakończone”. Księgowaniu temu towarzyszyć mogą zapisy: Wn 001 „Środki trwałe”, 002 „Inwestycje w dzierzawionych środkach trwałych”, 128 „Przedmioty nietrwale” lub 111 „Nakłady przyszłych okresów” — Ma 031 „Fundusz statutowy”.

012 — Materiały na inwestycje.

Na koncie 012 prowadzi się księgową ewidencję materiałów zakupionych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, ze środków na inwestycje.

Materiały te powinny być przechowywane odrębnie od materiałów zakupionych ze środków eksploatacyjnych.

Przychód tych materiałów księgowany jest w ciężar konta 012 w korespondencji z kontem 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”.

Wartość materiałów zużytych na cele inwestycyjne przenosi się na konto 011 „Inwestycje rozpoczęte”.

013 — Zaliczki na inwestycje.

W ciężar konta 013 księgowane są kwoty zaliczek wypłaconych wykonawcom inwestycji na podstawie obowiązujących przepisów (Ma 017 „Finansowanie inwestycji”, 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”, 026 „Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne”).

Rozliczone zaliczki przenosi się na konto 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”.

014 — Inwestycje zakończone.

W ciężar konta 014 przenosi się z konta 011 „Inwestycje rozpoczęte” całkowity koszt inwestycji zakończonych.

Po zatwierdzeniu bilansu uznaje się konto 014 kwotą środków zużytych na zakończone inwestycje w ciężar konta 017 „Finansowanie inwestycji” lub 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne”.

015 — Remonty kapitalne.

W ciężar konta 015 księguje się nakłady na remonty kapitalne.

Zapis przeciwstawny dokonywany jest:

- 1) przy zleconym systemie wykonywania remontów kapitalnych — na koncie 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”;
- 2) przy wykonywaniu systemem gospodarczym — na kontach: 141 „Płace podstawowe i dodatkowe”, 082

„Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych”, 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”, rozdziału XI „Materiały”, rozdziału XVI „Sprzedaż”, 041 „Kasa”.

Ponadto na stronie Wn konta 015 księguje się koszty bankowe w korespondencji z kontem 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”.

Po zatwierdzeniu bilansu wartość zakończonych remontów kapitalnych spisuje się w ciężar konta 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne” do wysokości salda Ma tego konta w zakresie remontów kapitalnych.

Jednocześnie księguje się wartość remontu kapitalnego do wysokości dotychczasowego umorzenia reńcnotowanego środka trwałego Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”, Ma 031 „Fundusz statutowy”.

017 — Finansowanie inwestycji.

Konto 017 uznaje się za dokonane przez bank wypłaty środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji w ciężar kont: 013 „Zaliczki na inwestycje”, 026 „Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne”, 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”, 043 „Rachunek rozliczeniowy” oraz za koszty bankowe w ciężar konta 011 „Inwestycje rozpoczęte”.

Po zatwierdzeniu bilansu konto 017 obciąża się kwotą środków zużytych na finansowanie inwestycji zakończonych na dobro konta 014 „Inwestycje zakończone”.

020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne.

Konto 020 służy do ujęcia operacji przeprowadzanych na rachunku bankowym, gromadzącym środki na inwestycje, oraz na rachunku bankowym środków przeznaczonych na finansowanie remontów kapitalnych. Powyższe rachunki bankowe mogą być otwierane tylko w przypadkach przewidzianych w przepisach specjalnych.

W ciężar konta 020 księgowane są przelewy dokonywane na te rachunki z rachunku rozliczeniowego (Ma 043 „Rachunek rozliczeniowy”) lub z innych rachunków bankowych (Ma 045 „Inne rachunki bankowe”).

Przelewom tym towarzyszy księgowanie na stronie Wn kont rozdziału IX „Fundusze i dotacje na akcje specjalne”, 031 „Fundusz statutowy” lub 037 „Przelewy części zysku na inwestycje” oraz na stronie Ma konta 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne”.

Na dobro konta 020 księguje się wypłaty dokonywane z rachunków bankowych środków na inwestycje i remonty kapitalne w ciężar kont: 011 „Inwestycje rozpoczęte”, 015 „Remonty kapitalne”, 026 „Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne”, 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”, 043 „Rachunek rozliczeniowy” oraz koszty bankowe w ciężar konta 011 „Inwestycje rozpoczęte” bądź 015 „Remonty kapitalne”.

024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne.

Tworzenie funduszy na inwestycje i remonty kapitalne regulowane jest przepisami specjalnymi.

Jednocześnie z przelaniem środków z rachunku rozliczeniowego (043) lub z innych rachunków bankowych (045) na rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne przeprowadza się księgowanie: Wn konta rozdziału IX „Fundusze i dotacje na akcje specjalne”, 031 „Fundusz statutowy”, 037 „Przelewy części zysku na inwestycje” — Ma 024.

026 — Kredyt na inwestycje i remonty kapitalne.

Na koncie 026 księgowane są kredyty antycypacyjne na inwestycje i remonty kapitalne, udzielone w tych przypadkach, kiedy wykonanie inwestycji lub remontów kapitalnych wyprzedza akumulację środków przeznaczonych na ich sfinansowanie.

Na dobro konta 026 księguje się sumy uzyskanych kredytów w korespondencji z kontami 013 „Zaliczki na inwestycje”, 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”, 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Splata kredytu księgowana jest w ciężar konta 026 „Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne”, a na dobro konta 017 „Finansowanie inwestycji” lub 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”.

028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych.

Na dobro konta 028 księguje się faktury dostawców za dostawy i usługi dotyczące inwestycji i remontów kapitalnych w korespondencji z kontami: 011 „Inwestycje rozpoczęte”, 012 „Materiały na inwestycje”, 015 „Remonty kapitalne”.

W ciężar konta 028 księguje się zapłatę faktur (Ma 017 „Finansowanie inwestycji”, 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”, 026 „Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne”) oraz rozliczone zaliczki na inwestycje (Ma 013 „Zaliczki na inwestycje”).

Rozdział III — Fundusze własne.

Rozdział III zawiera konta funduszu statutowego oraz te konta, których salda wpływają na wysokość funduszu statutowego.

Rozdział III obejmuje następujące konta:

- 031 — Fundusz statutowy,
- 032 — Finansowanie środków obrotowych,
- 033 — Dotacje na pokrycie planowych strat,
- 035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych,
- 036 — Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu,
- 037 — Przelewy części zysku na inwestycje,
- 039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia.

031 — Fundusz statutowy.

Konto 031 przeznaczone jest do księgowego ujęcia funduszu statutowego przedsiębiorstwa.

Na dobro konta 031 księguje się bieżąco następujące operacje powodujące zwiększenie funduszu statutowego:

- 1) oddanie do użytku inwestycji oraz przeniesienie inwentarza żywego ze stada obrotowego do stada podstawowego (Wn 001 „Środki trwałe” z równoczesnym księgowaniem Wn 014 „Inwestycje zakończone”, Ma 011 „Inwestycje rozpoczęte”);
- 2) przejęcie nieodpłatnie środków trwałych (Wn 001 „Środki trwałe”);
- 3) zwiększenie wartości środków trwałych na skutek przeszacowania (Wn 001 „Środki trwałe”);
- 4) przekwalifikowanie przedmiotów nietrwałych na środki trwałe:
  - a) przeniesienie wartości umorzenia (Wn 129 „Zużycie przedmiotów nietrwałych”),
  - b) przeniesienie wartości inwentarzowej (Wn 001 „Środki trwałe”);
- 5) przeniesienie wartości umorzenia inwentarza żywego wybrakowanego ze stada podstawowego do stada

- obrotowego (Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”);
- 6) przekwalifikowanie środków trwałych na przedmioty nietrwałe:
    - a) przeniesienie wartości umorzenia (Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”);
    - b) przeniesienie wartości inwentarzowej (Wn 128 „Przedmioty nietrwałe”);
  - 7) ujawnienie środków trwałych przy inwentaryzacji (Wn 001 „Środki trwałe”);
  - 8) przekazanie wartości umorzenia środków trwałych oddanych nieodpłatnie (Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”);
  - 9) przeniesienie wartości umorzenia likwidowanych sztuk stada podstawowego (Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”);
  - 10) przeniesienie nadwyżki uzyskanej przy likwidacji środków trwałych (Wn 004 „Likwidacja środków trwałych”);
  - 11) pierwsze wyposażenie w przedmioty nietrwałe (Wn 128 „Przedmioty nietrwałe”);
  - 12) zwiększenie wartości środków obrotowych na skutek urzędowej zmiany cen (Wn konta rozdziału XI „Materiały” i XIV „Produkty i towary”).
- Ponadto na dobro konta 031, po zatwierdzeniu bilansu, w księgach roku sprawozdawczego księguje się wartość zakończonych remontów kapitałnych (Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”).
- W ciężar konta 031 księguje się następujące pozycje, powodujące zmniejszenie funduszu statutowego:
- 1) przekazanie nieodpłatnie środków trwałych (Ma 001 „Środki trwałe”);
  - 2) zmniejszenie wartości środków trwałych na skutek przeszacowania (Ma 001 „Środki trwałe”);
  - 3) przeniesienie wartości inwentarzowej inwentarza żywego wybrakowanego ze stada podstawowego do stada obrotowego (Ma 001 „Środki trwałe”);
  - 4) przekwalifikowanie przedmiotów nietrwałych na środki trwałe:
    - a) przeniesienie wartości inwentarzowej (Ma 128 „Przedmioty nietrwałe”);
    - b) przeniesienie wartości umorzenia (Ma 003 „Umorzenie środków trwałych”);
  - 5) przekwalifikowanie środków trwałych na przedmioty nietrwałe:
    - a) przeniesienie wartości inwentarzowej (Ma 001 „Środki trwałe”);
    - b) przeniesienie wartości umorzenia (Ma 129 „Zużycie przedmiotów nietrwałych”);
  - 6) umorzenie środków trwałych (Ma 003 „Umorzenie środków trwałych”);
  - 7) przejście umorzenia środków trwałych, otrzymanych nieodpłatnie (Ma 003 „Umorzenie środków trwałych”);
  - 8) umorzenie inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych (Ma 002 „Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych”);
  - 9) przeniesienie wartości inwentarzowej likwidowanych sztuk podstawowego (Ma 001 „Środki trwałe”);
  - 10) przeniesienie straty na likwidacji środków trwałych (Ma 004 „Likwidacja środków trwałych”);
  - 11) zmniejszenie wartości środków obrotowych na skutek urzędowej zmiany cen (Ma konta rozdziału XI „Materiały” i XIV „Produkty i towary”).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego na konto 031 przenosi się w księgach roku bieżącego salda zapisów dotyczących roku ubiegłego z kont: 032 „Finansowanie środków obrotowych”, 033 „Dotacje na pokrycie plano-

wych strat”, 035 „Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych”, 036 „Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu”, 037 „Przelewy części zysku na inwestycje”, 039 „Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia” oraz ostateczny wynik roku ubiegłego z konta 201 „Staty i zyski”.

032 — Finansowanie środków obrotowych.

Konto 032 służy do ujęcia dotacji otrzymywanych tytułem wyposażenia w środki obrotowe bądź uzupełnienia ich niedoboru.

Konto 032 uznaje się sumą efektywnych wpływów na rachunek rozliczeniowy przedsiębiorstwa (Wn 043 „Rachunek rozliczeniowy”).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego salda zapisów dotyczących roku ubiegłego przenosi się z konta 032 w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.

033 — Dotacje na pokrycie planowych strat.

Konto 033 przeznaczone jest do ujęcia dotacji otrzymanych na pokrycie strat. Konto 033 uznaje się sumą efektywnych wpływów na rachunek rozliczeniowy przedsiębiorstwa (Wn 043 „Rachunek rozliczeniowy”).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego sumę zapisów dotyczących roku ubiegłego przenosi się z konta 033 w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.

035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych.

Na koncie 035 księguje się odprowadzenie nadwyżek własnych środków obrotowych ponad tę część normatywu, która powinna być pokryta funduszami własnymi i stałymi pasywami.

Konto 035 obciąża się sumą efektywnych przelewów z rachunku rozliczeniowego (Ma 043 „Rachunek rozliczeniowy”).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego salda dotyczące roku ubiegłego przenosi się z konta 035 w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.

036 — Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu.

Konto 036 przeznaczone jest do ujęcia przelewów dokonanych tytułem odprowadzenia części zysku, która przeznaczona jest dla budżetu.

W ciężar konta 036 księguje się przelewy dokonywane na poczet zysku roku bieżącego, jak też przelewy dotyczące zysku za rok ubiegły, dokonywane efektywnie w roku sprawozdawczym.

Roczne saldo konta 036 przechodzi na rok następny.

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego i całkowitym przelaniu części zysku przypadającej budżetowi za rok ubiegły sumy przelewów dotyczących roku ubiegłego z konta 036 przenosi się na konto 031 „Fundusz statutowy”.

Wyżej ustalone sposoby księgowania na kontach 032, 033, 035, 036 dotyczące rozrachunków z budżetem mają zastosowanie w przypadku bezpośredniego rozliczania się przedsiębiorstw z budżetem. Rozliczenia z budżetem, dokonywane za pośrednictwem jednostki nadrzędnej (centralnie rozliczającej), powinny być księgowane za pośrednictwem konta 095 „Scentralizowane rozrachunki z budżetem”.

037 — Przelewy części zysku na inwestycje.

Konto 037 służy do ujęcia przelewów części zysku przeznaczonej w myśl obowiązujących przepisów na finansowanie inwestycji.

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego saldo zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 037 przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.

039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia.

Konto 039 przeznaczone jest do ujęcia odpisów na fundusze specjalnego przeznaczenia, przewidziane systemem finansowym.

W momencie dokonywania odpisów na poszczególne fundusze obciąża się konto 039 i uznaje konto 103 „Fundusze specjalnego przeznaczenia”.

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego i dokonaniu podziału zysku za rok ubiegły sumę odpisów dotyczących roku ubiegłego przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.

Rozdział IV — Środki pieniężne.

Rozdział IV przeznaczony jest do ewidencji środków pieniężnych znajdujących się:

- 1) w kasie (gotówka i чеки obce);
- 2) w bankach (rachunki bankowe i akredytywy);
- 3) w drodze.

Konta rachunków bankowych, występujące w tym rozdziale, przeznaczone są do księgowania wszystkich operacji bankowych, z wyjątkiem operacji dotyczących finansowania inwestycji i remontów kapitalnych.

Do tego ostatniego celu służy konto rozdziału II — 020 „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne”.

Rozdział IV obejmuje następujące konta:

- 041 — Kasa,
- 042 — Чеки obce,
- 043 — Rachunek rozliczeniowy,
- 044 — Akredytywy,
- 045 — Inne rachunki bankowe,
- 046 — Środki pieniężne w drodze,
- 047 — Чеки limitowane.

041 — K a s a.

Konto 041 służy do ewidencji operacji kasowych.

042 — C z e k i o b c e.

Konto 042 przeznaczone jest do księgowej ewidencji czeków obcych. W ciężar tego konta księguje się otrzymane чеки obce w korespondencji z odpowiednimi kontami rozrachunkowymi. Na dobro konta 042 księguje się realizację czeków w korespondencji z kontem kasy bądź z odpowiednim kontem bankowym.

043 — R a c h u n e k r o z l i c z e n i o w y.

Konto 043 służy do księgowania operacji, dokonywanych na rachunku rozliczeniowym w banku obsługującym działalność eksploatacyjną przedsiębiorstwa.

W ciężar tego konta księguje się wpływy na rachunek rozliczeniowy, a mianowicie: inkaso należności w

korespondencji z kontami rozdziału VI „Rozrachunki”, wpłaty gotówkowe przedsiębiorstwa — w korespondencji z kontem 041 „Kasa” bądź kontem 046 „Środki pieniężne w drodze”, uzyskane kredyty bankowe — w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziału V „Kredyty bankowe” itp.

Na dobro konta 043 księguje się wypłaty z rachunku rozliczeniowego, a mianowicie zapłatę faktur dostawców za materiały, towary i usługi w korespondencji z kontami rozrachunków, uzupełnienie pogołowia kasowego w korespondencji z kontem 041 „Kasa”, spłatę kredytów bankowych w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziału V „Kredyty” itp.

Księgowania na tym koncie dokonywane są wyłącznie na podstawie dokumentów bankowych, z tym że operacje kasowo-bankowe, jak podejmowanie i wpłata gotówki, mogą być księgowane bezpośrednio na podstawie dowodów kasowych.

044 — A k r e d y t y w y.

Konto 044 przeznaczone jest do księgowania operacji bankowych związanych z akredytywami otwieranymi przez odbiorców na rzecz dostawców na podstawie umów. W ciężar tego konta księguje się u odbiorcy sumy otwartych akredytów w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy” bądź z odpowiednim kontem udzielonego kredytu bankowego, na dobro zaś — dokonane wypłaty z akredytów w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” lub 068 „Dostawy za faktury pozainkasowe”.

Księgowania na koncie 044 dokonywane są na podstawie dowodów bankowych.

045 — I n n e r a c h u n k i b a n k o w e.

Konto 045 służy do księgowania operacji bankowych, określonych przepisami szczegółowymi. Mogą tu wystąpić rachunki bankowe funduszy specjalnego przeznaczenia, rachunek czekowo-przelewowy w PKO itp. Ewidencję obrotów na poszczególnych rachunkach prowadzi się w urządzeniach analitycznych.

046 — Ś r o d k i p i e n i ęż n e w d r o d z e.

W ciężar konta 046 księguje się sumy pieniężne w tych przypadkach, gdy księgowość jest w posiadaniu dowodu, stwierdzającego dokonanie przelewu, przekazu lub wpłaty, nie otrzymała natomiast jeszcze od właściwego banku odnośnego uznania.

Kontami przeciwstawnymi dla tych zapisów mogą być inne konta bankowe, konta rozrachunków wewnątrzno-branżowych, konto kasy itd. Z chwilą otrzymania odnośnego potwierdzenia banku kwotę przelewu przenosi się z konta 046 na ciężar właściwego konta bankowego. W zależności od przyjętej zasady księgowanie na koncie 046 odbywa się bądź bieżąco, bądź tylko w końcu okresu sprawozdawczego.

047 — C z e k i l i m i t o w a n e.

Konto 047 obciąża się w zasadzie w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy” bądź z odpowiednimi kontami kredytu bankowego za otrzymane z banku książeczki czeków. Obciążenie następuje w wysokości limitu ustalonego przez bank dla każdej wydanej książeczki.

Czeki wystawione księguje się na dobro konta 047 i w ciężar konta 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” bądź odpowiednich kont rozdziału VI „Rozrachunki”, XIII „Produkcja” lub XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży”.

Rozdział V — Kredyty bankowe.

Rozdział V przeznaczony jest do ujęcia obrotowych kredytów bankowych. Kredyty na remonty kapitałne objęte są rozdziałem II.

Kredyty obrotowe księgowane są na podstawie awizów bankowych w zależności od rodzaju na jednym z następujących kont:

- 051 — Kredyty normatywne,
- 052 — Kredyty ponadnormatywne,
- 053 — Kredyty inkasowe,
- 054 — Inne kredyty,
- 057 — Kredyty przeterminowane.

051 — Kredyty normatywne.

Na koncie 051 księguje się kredyty normatywne udzielone w przypadkach i na warunkach przewidzianych obowiązującymi przepisami.

052 — Kredyty ponadnormatywne.

Konto 052 służy do ujęcia kredytów, udzielanych na sfinansowanie ponadnormatywnych zapasów środków obrotowych normowanych.

Dla każdej kategorii środków obrotowych, będącej przedmiotem kredytowania, prowadzona jest analityka zgodnie z każdorazową bankową instrukcją kredytową.

053 — Kredyty inkasowe.

Konto 053 służy do ujęcia kredytów, udzielonych na poczet należności za dostawy i usługi na podstawie faktur złożonych do inkasa.

054 — Inne kredyty.

Konto 054 przeznaczone jest do księgowania kredytów udzielanych na inne potrzeby przedsiębiorstwa. Szczegółowa ewidencja kredytów księgowanych na koncie 054 prowadzona jest w analityce zgodnie z wymaganiami każdorazowej instrukcji kredytowej banku. Konta 051, 052, 053 i 054 uznaje się za udzielone kredyty w zasadzie w ciężar konta 043 „Rachunek rozliczeniowy”, a obciąża się przy spłacie kredytów na dobro konta 043, w przypadku zaś niespłacenia kredytu w terminie — na dobro konta 057 „Kredyty przeterminowane”.

057 — Kredyty przeterminowane.

Konto 057 uznaje się w ciężar kont 051 — 054 za kredyty nie spłacone w terminie, a obciąża się przy spłacie kredytu w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Rozdział VI — Rozrachunki.

Rozdział VI przeznaczony jest do ujęcia rozrachunków w wszelkich tytułach, z wyjątkiem rozrachunków inwestycyjnych, publiczno-prawnych i wewnątrzbranżowych, objętych rozdziałami II, VII i VIII.

W rozdziale tym występują następujące konta:

- 061 — Należności w inkasie bankowym,
- 062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe,
- 063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 065 — Dostawcy za faktury inkasowe,
- 066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe,
- 067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 068 — Dostawy nie fakturowane,
- 069 — Dostawcy za zaliczki,
- 071 — Pracownicy za płace,
- 072 — Pracownicy za płace nie podjęte,
- 073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia,
- 074 — Inne należności i zobowiązania,
- 075 — Roszczenia sporne,
- 076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat,
- 078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione.

061 — Należności w inkasie bankowym.

Konto 061 obciąża się za należności wynikające z faktur lub innych dokumentów złożonych do inkasa bankowego, uznając:

- 1) odpowiednie konta rozdziału XVI „Sprzedaż” — za sprzedaż wyrobów, usług, towarów, materiałów lub opakowań;
- 2) konto 074 „Inne należności i zobowiązania” — za wyłożone koszty obciążające odbiorcę.

Po otrzymaniu awizu bankowego o wpływie należności uznaje się konto 061 w ciężar konta 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Faktury nie zapłacone w terminie przenosi się z konta 061 na konto 063 „Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie”.

Odmowa akceptu faktury przez odbiorcę i przyjęcie reklamacji przez dostawcę powoduje storno sprzedaży w korespondencji z kontem 061.

062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe.

Konto 062 służy do księgowania rozrachunków z odbiorcami z tytułu faktur nie regulowanych w trybie inkasa bankowego.

Obciążenie konta 062 następuje w korespondencji z kontami rozdziału XVI „Sprzedaż” i kontem 074 „Inne należności i zobowiązania”.

Konto 062 uznaje się za wpływy należności od odbiorców w korespondencji z odpowiednim kontem rozdziału IV „Środki pieniężne”.

063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie.

W ciężar konta 063 przenosi się z konta 061 „Należności w inkasie bankowym” faktury zaakceptowane przez nabywców, lecz nie zapłacone w terminie. Konto 063 uznaje się za wpływy należności w korespondencji z odpowiednim kontem rozdziału IV „Środki pieniężne”.

065 — Dostawcy za faktury inkasowe.

Na dobro konta 065 księguje się wszelkie regulowane w trybie inkasa bankowego faktury dostawców, o ile nie zostały one skutecznie zareklamowane w trybie ustalonym przepisami o inkasie bankowym.

Konto 065 uznaje się:

- 1) za faktury za dostawy materiałowe i towarowe w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” i 171 „Rozliczenie faktur i towarów”;
- 2) za faktury usługowe w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziału XIII „Produkcja” lub XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży”.

Zapłatę faktur w terminie księguje się w ciężar konta 065 w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Faktury zaakceptowane, lecz nie zapłacone w terminie, przenosi się z konta 065 na dobro konta 067 „Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie”.

066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe.

Konto 066 służy do księgowania rozrachunków z dostawcami za faktury nie regulowane w trybie inkasa bankowego.

067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie.

Na dobro konta 067 księguje się w korespondencji z kontem 065 „Dostawcy za faktury inkasowe” faktury zaakceptowane, lecz nie zapłacone w terminie.

068 — Dostawy nie fakturowane.

Konto 068 służy do ujęcia zobowiązań za przyjęte materiały, towary lub usługi, na które nie otrzymano faktur. Konto powyższe uznaje się w końcu miesiąca łączną wartością przyjętych i nie fakturowanych dostaw w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” lub 171 „Rozliczenie faktur i towarów” bądź wartością przyjętych usług w korespondencji z kontami rozdziału XIII „Produkcja” lub XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży”.

Na początku następnego miesiąca uznania konta 068 dokonane w korespondencji z kontem 121 i 171 podlegają wystornowaniu.

069 — Dostawcy za zaliczki.

Konto 069 służy do księgowania rozrachunków z dostawcami z tytułu wypłaconych im zaliczek w przypadkach, kiedy obowiązujące przepisy przewidują zaliczkowanie dostaw lub usług.

W ciężar konta 069 księguje się sumy wypłaconych zaliczek w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Z chwilą wystawienia faktury na zaliczkową dostawę wypłacone uprzednio zaliczki przenosi się z konta 069 w ciężar konta 066 „Dostawcy za faktury pozainkasowe”, gdzie następuje ostateczne rozliczenie faktury.

071 — Pracownicy za płace.

Konto 071 służy do księgowania rozrachunków z pracownikami z tytułu należności, wynikających z umowy o pracę.

Na podstawie list płacy uznaje się konto 071 za całkowitą należność brutto w korespondencji z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe”, obciąża się zaś za wszelkie potrącenia, pobrane zaliczki, wypłaty netto oraz odpłatne świadczenia przedsiębiorstwa na rzecz pracowników.

Nie podjęte we właściwym czasie płace przenosi się na dobro konta 072 „Pracownicy za płace nie podjęte”.

072 — Pracownicy za płace nie podjęte.

Na koncie 072 wykazuje się należności pracowników z tytułu płac nie podjętych. Sumą płac uznaje się powyższe konto w korespondencji z kontem 071 „Pracownicy za płace”. Obciążenie konta 072 następuje przy wypłacie nie podjętej płacy w korespondencji z kontem kasy.

073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia.

Na koncie 073 księguje się rozliczenia z pracownikami z tytułu wydatków dokonywanych przez nich w imieniu przedsiębiorstwa. Konto to obciąża się za sumy wypłacone pracownikom (bez względu na to, czy wypłata następuje przed, czy po dokonaniu przez pracownika wydatku) w korespondencji z kontem kasy lub rachunku rozliczeniowego. Uznanie konta za zaliczone wydatki następuje w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów lub rozdziału XI „Materiały” bądź XIV „Produkty i towary”.

074 — Inne należności i zobowiązania.

Konto 074 przeznaczone jest do ujęcia należności oraz zobowiązań nie objętych poprzednio omówionymi kontami.

075 — Roszczenia sporne.

Konto 075 służy do ujęcia roszczeń, dochodzonych w trybie postępowania spornego (sądowego lub arbitrażowego). O dalszym toku księgowania tych roszczeń decyduje wynik postępowania spornego. Roszczenia ostatecznie oddalone przenosi się na konto strat i zysków bądź na odpowiednie konto kosztów.

076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat.

W ciężar konta 076 księguje się manka, ubytki i straty w korespondencji z odpowiednimi kontami materiałów, wyrobów i towarów.

Konto to uznaje się za:

- 1) manka, ubytki w granicach norm — w ciężar odpowiednich kont kosztów rozdziału XIII „Produkcja”;
- 2) manka, ubytki ponad normę i straty, co do których komisyjnie stwierdzono brak winy ze strony osób materialnie odpowiedzialnych — w ciężar konta 073 „Manka, ubytki i straty nie zawinione”;
- 3) manka, ubytki ponad normę i straty zawinione:
  - a) w ciężar kont 041 „Kasa”, 043 „Rachunek rozliczeniowy” lub 071 „Pracownicy za płace”, jeżeli osoba winna spłaca natychmiast roszczenie przedsiębiorstwa;
  - b) w ciężar konta 074 „Inne należności i zobowiązania”, jeżeli osoba winna zobowiązuje się do spłaty;
  - c) w ciężar konta 075 „Roszczenia sporne”, jeżeli osoba uznana przez przedsiębiorstwo za odpowiedzialną nie uznaje swej winy i sprawa zostaje skierowana na drogę postępowania spornego.

078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione.

Na koncie 078 ewidencjonuje się przeniesione z konta 076 nie zawinione manka, ubytki ponad normę i straty — do czasu zatwierdzenia ich przez władze nadrzędne. Po zatwierdzeniu sumę mank, ubytków lub strat wykazuje się w ciężar odpowiednich kont kosztów bądź jeżeli chodzi o straty spowodowane działaniem siły wyższej — w ciężar konta strat i zysków.

Rozdział VII — Rozrachunki publiczno-prawne.

Rozdział VII przeznaczony jest do księgowania rozrachunków z tytułu podatków, danin, opłat, ubezpieczeń i innych zobowiązań publiczno-prawnych.

Obejmuje on następujące konta:

- 081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat,
082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych,
084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych.

081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat.

Konto 081 uznaje się sumą zobowiązań z tytułu podatków, danin i opłat w ciężar konta 071 „Pracownicy za płace” oraz w ciężar odpowiednich kont rozdziału XIII „Produkcja” i XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży”.

Na ciężar tego konta księguje się przelewy na wyrównanie zobowiązań w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych.

Konto 082 uznaje się sumą zobowiązań z tytułu ubezpieczeń społecznych w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziałów I „Środki trwałe”, II „Inwestycje i remonty kapitalne”, X „Rozliczenia międzyokresowe”, XI „Materiały”, XIII „Produkcja”, XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży” i XVII „Straty i zyski”.

Konto to obciąża się za dokonane przelewy w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych.

Na koncie 084 księguje się wszystkie inne rozrachunki z tytułów publiczno-prawnych, np. z Państwowym Zakładem Ubezpieczeń itp.

Konto 084 uznaje się sumą zobowiązań, a obciąża się za dokonane przelewy w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”.

Rozdział VIII — Rozrachunki wewnętrzno-branżowe.

Rozdział VIII przeznaczony jest do ujęcia rozrachunków z jednostkami wchodzącymi w skład wspólnej organizacji gospodarczej oraz z działającymi na zasadach pełnego wewnętrznego rozrachunku gospodarczego oddziałami przedsiębiorstwa (zespołu).

Rozdział ten obejmuje następujące konta:

- 091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków,
092 — Rozrachunki bieżące,
093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa,
095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem.

091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków.

Na koncie 091 księguje się w korespondencji z odpowiednimi kontami środków trwałych i obrotowych:

- 1) w jednostce nadrzędnej — wartość środków wydzielonych jednostkom podległym;
- 2) w jednostce podległej — wartość środków otrzymanych od jednostki nadrzędnej.

092 — Rozrachunki bieżące.

Konto 092 służy do ujęcia bieżących rozrachunków między jednostkami wchodzącymi w skład wspólnej organizacji gospodarczej.

Należą tu rozrachunki z tytułu dostaw towarowych i świadczonych usług nie podlegających regulowaniu w trybie inkasa bankowego.

093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa.

Na koncie 093 księgowane są rozrachunki między przedsiębiorstwem (zespołem) a księgowo wydzielonymi gospodarstwami lub oddziałami przedsiębiorstwa, wynikające z wzajemnie świadczonych usług, przekazywanych materiałów itp.

095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem.

Konto 095 przeznaczone jest do księgowania rozrachunków z budżetem dokonywanych za pośrednictwem jednostki nadrzędnej (centralnie rozliczającej).

W przedsiębiorstwach (gospodarstwach), w których rozliczenia z budżetem następują za pośrednictwem jednostki nadrzędnej, w ciężar tego konta księguje się dokonane przelewy z tytułu odprowadzenia nadwyżek środków obrotowych oraz części zysku przeznaczonej dla budżetu.

Na dobro tego konta księguje się otrzymane przelewy z tytułu finansowania środków obrotowych oraz dotacji na pokrycie planowych strat.

Po dokonaniu przez jednostkę nadrzędną ostatecznych rozliczeń rocznych z budżetem sumę zapisów dotyczących roku ubiegłego przenosi się w księgach roku bieżącego na konto 031 „Fundusz statutowy”.

W jednostkach nadrzędnych (centralnie rozliczających) w ciężar konta 095 księguje się przelewy dokonane na rzecz jednostek podległych z tytułu finansowania środków obrotowych oraz dotacje na pokrycie planowych strat.

Na dobro konta 095 księguje się otrzymane przelewy z tytułu nadwyżek środków obrotowych oraz części zysku przeznaczonej dla budżetu.

Przelewy dokonane do budżetu bądź otrzymane z budżetu jednostka nadrzędna księguje na kontach rozdziału III „Fundusze własne”. Po dokonaniu ostatecznych rozliczeń rocznych z budżetem jednostka nadrzędna kompensuje sumę zapisów konta 095 dotyczących roku ubiegłego z sumą zapisów odpowiednich kont (032 „Finansowanie środków obrotowych”, 033 „Dotacje na pokrycie planowych strat”, 035 „Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych”, 036 „Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu”) rozdziału III „Fundusze własne”. Urządzenia analityczne powinny wyodrębnić rozliczenia z poszczególnymi jednostkami z poszczególnych tytułów.

Rozdział IX — Fundusze i dotacje na akcje specjalne.

Rozdział IX zawiera konta funduszków specjalnych, utworzonych przez przedsiębiorstwo.

W rozdziale tym zgrupowane są następujące konta:

- 101 — Rozliczenie amortyzacji,
- 103 — Fundusze specjalnego przeznaczenia,
- 107 — Dotacje na akcje specjalne.

101 — Rozliczenie amortyzacji.

Konto 101 przeznaczone jest do ujęcia rozliczenia amortyzacji.

Sumą amortyzacji środków trwałych uznaje się konto 101 w ciężar odpowiednich kont rozdziału XIII „Produkcja”.

Powyższy zapis następuje równoległe do dokonanego uprzednio księgowania: Wn 031 „Fundusz statutowy”, Ma 003 „Umorzenie środków trwałych” lub 002 „Anwestycje w dzierżawionych środkach trwałych”.

Konto 101 obciąża się:

- 1) za część funduszu amortyzacyjnego, przeznaczoną na remonty kapitalne, na dobro konta 024 „Fundusz na inwestycje i remonty kapitalne” (księgowanie równoległe do księgowania przelewu);
- 2) za część funduszu amortyzacyjnego, przeznaczoną na inwestycje na dobro konta 043 „Rachunek rozliczeniowy”, po dokonaniu przelewu do banku finansującego inwestycje.

Do bilansu zamknięcia konto 101 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wskazującą na wysokość dokonanych przelewów (+ ewent. saldo początkowe Wn z r. ub.) i sumą wygosparowanego funduszu amortyzacyjnego (+ ewent. saldo początkowe Ma z r. ub.).

Saldo początkowe konta 101 wykazywane jest w księgach roku następnego w jednej pozycji (Wn lub Ma).

103 — Fundusze specjalnego przeznaczenia.

Konto 103 przeznaczone jest do księgowego ujęcia funduszków specjalnego przeznaczenia utworzonych na zasadach ustalonych w obowiązujących przepisach.

Tworzenie funduszków następuje w zasadzie przez uznanie konta 103 w ciężar konta 039 „Odписy na fundusze specjalnego przeznaczenia”. Konto 103 obciąża się za wydatki, które — w myśl obowiązujących przepisów — mogą być finansowane z funduszków specjalnego przeznaczenia. Do bilansu konto 103 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wykazującą dokonane wydatki (bądź inny sposób wykorzystania funduszków) i sumą wykazującą utworzenie funduszków.

107 — Dotacje na akcje specjalne.

Konto 107 przeznaczone jest do ujęcia dotacji budżetowych na akcje specjalne (np. walka ze szkodnikami). Otrzymane dotacje księgowane są na dobro konta 107 w korespondencji z kontem 043 „Rachunek rozliczeniowy”. Konto 107 obciąża się za koszty powyższych akcji specjalnych, pokrywanych z otrzymanych dotacji. W przypadku gdy z dotacji na akcje specjalne zostają zakupione leki i środki chemiczne (ewidencjonowane na koncie 139 „Leki i środki chemiczne zakupione z dotacji”), konto 107 obciążane jest dopiero z chwilą ich zużycia.

Rozdział X — Rozliczenia międzyokresowe.

Rozdział X zawiera następujące konta:

- 111 — Nakłady przyszłych okresów,
- 112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów,
- 113 — Dochody przyszłych okresów.

Na kontach 111 — 112 rozlicza się wydatki, zarachowywane w ciężar właściwych kont kosztów w różnych okresach sprawozdawczych, konto 113 zaś służy do międzyokresowego rozliczenia dochodów.

111 — Nakłady przyszłych okresów.

Na koncie 111 księguje się poniesione w danym okresie nakłady, które dopiero w przyszłym okresie będą zaliczone do kosztów (np. zapłacona z góry polisa ubezpieczeniowa, czynsz dzierżawny itp.). Nakłady związane z uprawą ozimin nie są ewidencjonowane na koncie 111, lecz w rozdziale XIII, jako produkcja roślinna w roku.

112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów.

Na dobro konta 112 księguje się rezerwy tworzone w ciężar kont kosztów rozdziału XIII „Produkcja” i XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży”. Typowym przykładem takiej rezerwy jest np. rezerwa na urlopy. Wszystkie tego rodzaju pozycje muszą być przewidziane w planie gospodarczym zespołu.

W ciężar konta 112 księguje się wydatki bądź koszty rzeczywiste poniesione (np. wynagrodzenie za urlopy).

Z końcem roku ustala się saldo każdej rezerwy: saldo Wn wykazuje się w bilansie w pozycji „Nakłady przyszłych okresów”, saldo Ma w pozycji „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów”.

113 — Dochody przyszłych okresów.

Konto 113 służy do ujęcia i rozliczenia dochodów, pobranych z góry (np. dochody z dzierżaw). Konto 113 uznaje się w momencie wpływu gotówki lub wystawienia dokumentu, dotyczącego dochodów przyszłych okresów, a obciąża się z nadejściem okresu sprawozdawczego, do którego dany dochód należy odnieść.

Strona Wn konta 113 koresponduje ze stroną Ma właściwych kont rozdziału IV „Środki pieniężne” lub VI „Rozrachunki”.

Rozdział XI — Materiały.

Rozdział XI obejmuje następujące konta:

- 121 — Rozliczenie faktur i materiałów,
- 122 — Produkty roślinne,
- 123 — Pasze przemysłowe,
- 125 — Nawozy,
- 126 — Paliwo,
- 127 — Części zapasowe maszyn i urządzeń,
- 128 — Przedmioty nietrwale,
- 129 — Zużycie przedmiotów nietrwale,
- 130 — Inne materiały,
- 131 — Materiały w przerobie,
- 139 — Leki i środki chemiczne zakupione z dotacji.

121 — Rozliczenie faktur i materiałów.

Konto 121 służy do rozliczenia zakupu materiałów. Po stronie Wn konta 121 księguje się faktury za zakupione materiały i wszystkie koszty, związane z zakupem materiałów (transport, wyładunek, ubezpieczenia itp.).

Po stronie Ma konta 121 księguje się wartość materiałów, przyjętych do magazynu, w cenie ewidencyjnej.

Strona Wn konta 121 koresponduje z kontami dostawców, banku, kasy, transportu własnego, strona Ma — z kontami zapasowymi.

Zapisy na koncie 121 pozwalają na ustalenie wartości materiałów w drodze, wartości materiałów nie fakturowanych, kosztów zakupu materiałów oraz różnic wyceny wewnętrznej.

Wartość otrzymanych materiałów, na które w ciągu miesiąca nie otrzymano faktury, przenosi się w końcu miesiąca na konto 068 „Dostawy nie fakturowane”.

Koszty zakupu, zebrane na koncie 121, przenosi się w końcu roku, w części przypadającej na wydane z magazynu materiały, w ciężar odpowiednich kont rozdziału XIII „Produkcja”, XV „Podatek obrotowy i koszty sprzedaży” i XVI „Sprzedaż”.

Odchylenia, powstałe na skutek wprowadzenia na konta zapasowe materiałów według wyceny wewnętrznej (różnica wyceny wewnętrznej) powinny być ewidencjonowane w urzędzeniach analitycznych do konta 121, które powinny zezwolić co najmniej na wyodrębnienie:

- 1) odchyień od cen ewidencyjnych produktów roślinnych;
- 2) odchyień od cen ewidencyjnych pozostałych zapasów ewidencjonowanych w rozdziale XI.

W końcu roku odchylenia te należy przenieść w części przypadającej na produkty i materiały rozchodowane na odpowiednie konta rozdziału II „Inwestycje i remonty kapitalne”, XIII „Produkcja” i XVI „Sprzedaż”.

Pozostałe saldo konta 121 wyraża wartość materiałów zakupionych, lecz jeszcze nie otrzymanych (materiały w drodze), koszty zakupu materiałów w drodze oraz koszty zakupu i odchylenia od cen ewidencyjnych, przypadające na remanent materiałów.

Urządzenia analityczne powinny umożliwić wyodrębnienie: materiałów w drodze, kosztów zakupu, odchyień od cen ewidencyjnych.

Materiały i produkty roślinne pochodzące z własnej produkcji nie są ewidencjonowane na koncie 121; w końcu roku na koncie tym księguje się jedynie różnice między ceną ewidencyjną, według której są przychodowane materiały z własnej produkcji, a kosztem rzeczywistym tych materiałów i produktów roślinnych, ustalonym na podstawie kalkulacji.

122 — P r o d u k t y r o ś l i n n e .

Na koncie 122 księguje się wszelkie produkty roślinne pochodzące z upraw polowych, ogrodniczych, sadowniczych, inspektowych, cieplarnianych oraz zbiory roślin z lasów, parków i wód (kultur uprawianych lub rosnących dziko).

Po stronie Wn konta 122 księguje się przychód produktów roślinnych zakupionych w korespondencji z kontem 121, a wytworzonych we własnym gospodarstwie (zespole) — w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Po stronie Ma konta 122 księguje się rozchód produktów roślinnych w korespondencji z następującymi kontami:

151 „Produkcja roślinna” — za zużycie materiałów siewnych, sadzeniaków, wysadek itp.,

152 „Produkcja zwierzęca” — za zużycie dla stada podstawowego i obrotowego pasz roślinnych: ziarna, siana, okopowych itp.,

154 „Produkcja przetwórczości rolniczej” — za zużycie surowców roślinnych dla młynów, gorzelni, płatkarni, suszarni itp.,

155 „Produkcja pomocnicza” — za zużycie pasz dla sprzężaju,

131 „Materiały w przerobie” — za produkty oddane do przerobu,

191 „Sprzedaż produkcji roślinnej” — za sprzedane produkty roślinne,

179 „Towary wysłane i usługi wykonane” — za wartość produktów wysłanych, a nie zafakturowanych na koniec miesiąca.

Produkty roślinne ewidencjonowane są na koncie 122 według cen ewidencyjnych niezależnie od tego czy pochodzą z zakupu, czy z produkcji własnej gospodarstwa (zespołu). Różnica między ceną ewidencyjną a kosztem własnym czy też ceną zakupu księgowana jest na koncie 121 i rozliczana według zasad podanych w uwagach do konta 121.

123 — P a s z e p r z e m y ś l o w e .

Na koncie 123 księguje się pasze produkcji przemysłowej lub pochodzące z przerobu. Przychód pasz księguje się w korespondencji z kontem:

121 „Rozliczenie faktur i materiałów” — za pasze pochodzące z zakupu,

165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — za pasze produkcji własnych zakładów przetwórczych,

174 „Wyroby przetwórczości rolniczej” — za pasze produkcji własnych zakładów przetwórczych, przekazane z magazynu zakładu przetwórczego do magazynu gospodarstwa rolnego,

131 „Materiały w przerobie” — za pasze pochodzące z przerobu.

Za wartość pasz wydanych dla inwentarza żywego obciąża się konto:

152 „Produkcja zwierzęca” — za pasze dla zwierząt hodowlano-użytkowych, młodych i opasów oraz drobiu i ryb,

155 „Produkcja pomocnicza” — za pasze dla zwierząt pociągowych.

125 — N a w o z y .

Na koncie 125 księguje się nawozy naturalne i chemiczne. Przychód nawozów pochodzących z zakupu księguje się w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów”, przychód obornika z własnego gospodarstwa — w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Za wartość zużytych nawozów obciąża się konto 151 „Produkcja roślinna”.

126 — P a l i w o .

Na koncie 126 księguje się paliwo (materiały pędne, smary, materiały opałowe itp.) dla celów energetycznych i gospodarczych.

Przychód księguje się w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów”, a rozchód w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziału XIII „Produkcja”.

127 — C z ę ś c i z a p a s o w e m a s z y n i u r z ą d z e ń .

Na koncie 127 księguje się części zapasowe maszyn i urządzeń technicznych przeznaczone do zastąpienia zużytych. Księgowane na tym koncie części zapasowe mogą być zakupione ze środków obrotowych (Ma 121 „Rozliczenie faktur i materiałów”) lub wytworzone we włas-

nym zakresie (Ma 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”).

Części zakupione ze środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji księgowane są na koncie 012 „Materiały na inwestycje”. Rozchód części zapasowych księgowany jest po stronie Wn odpowiedniego konta kosztów i po stronie Ma konta 127.

Przepisy szczegółowe ustalają zasady rozgraniczenia części zapasowych od przedmiotów nietrwałych.

128 — Przedmioty nietrwałe.

Na koncie 128 księguje się przedmioty nie zaliczone do środków trwałych, materiałów podstawowych, pomocniczych itp. Należą tu przede wszystkim narzędzia, odzież specjalna (bez względu na wartość), drobny inwentarz gospodarczy, magazynowy, biurowy i opakowania materiałów (beczki, skrzynie), o ile nie są zaliczone do środków trwałych.

Przedmioty nietrwałe w użytkowaniu ewidencjonuje się w analityce odrębnie od przedmiotów znajdujących się w magazynie.

Po stronie Wn konta 128 księguje się przychód przedmiotów nietrwałych w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” co do przedmiotów zakupionych i z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — co do przedmiotów wytworzonych przez własne warsztaty.

Wartość przedmiotów nietrwałych zużytych całkowicie (zniszczonych) przenosi się (po potrąceniu wartości otrzymanego złomu) z konta 128 na stronę Wn konta 129 „Zużycie przedmiotów nietrwałych”.

Otrzymany złom zaprzychodowuje się na konto 130 „Inne materiały” w korespondencji z kontem 128.

129 — Zużycie przedmiotów nietrwałych.

Na dobro konta 129 księguje się odpisy z tytułu zużycia przedmiotów nietrwałych w ciężar odpowiednich kont kosztów, przy czym 50% wartości pierwotnej przedmiotu spisuje się w momencie wydania go do użytkowania, a spisanie pozostałej części wartości pierwotnej przedmiotu (po potrąceniu wartości złomu) następuje w momencie całkowitego zużycia (zniszczenia).

Na stronę Wn konta 129 księguje się wartość pierwotną (zmniejszoną o wartość otrzymanego złomu) przedmiotów zużytych (zniszczonych) w korespondencji z kontem 128 „Przedmioty nietrwałe”.

130 — Inne materiały.

Na koncie 130 księguje się materiały, które nie zostały ujęte na kontach 122 — 128. Będą to: materiały pomocnicze dla działów produkcji podstawowej, materiały dla warsztatów naprawczych (poza częściami zapasowymi, ujętymi na koncie 127), opakowania (poza ujętymi na koncie 128 „Przedmioty nietrwałe”), środki dezynfekcyjne, artykuły spożywcze dla stołówki itp.

Przychód tych materiałów księguje się w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” lub 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, a zużycie — w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów.

131 — Materiały w przerobie.

Konto 131 służy do księgowania operacji, związanych z oddaniem materiałów do przerobu obcego i własnego. Nie uważa się za przerób własny przetwarzania we włas-

nych zakładach przetwórczych (patrz konto 154 „Produkcja przetwórczości rolniczej”).

Konto 131 obciąża się wartością materiałów wydanych do przerobu oraz kosztami przerobu i przewozu w obu kierunkach.

Przychód materiałów przerobionych księguje się na dobro konta 131 i w ciężar właściwego konta zapasowego, ewentualne różnice między wartością według ceny ewidencyjnej materiałów wydanych do przerobu a wartością według ceny ewidencyjnej materiałów otrzymanych powiększoną o koszty przewozu i przerobu księgowane są na koncie 121 „Rozliczenie faktur i materiałów”.

Za manka powstałe przy przerobie uznaje się konto 131 w korespondencji z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat”.

139 — Lek i środki chemiczne, zakupione z dotacji.

Konto 139 służy do księgowania leków i środków chemicznych, które zostały zakupione ze specjalnie otrzymanej na ten cel dotacji z budżetu Państwa. Przepisy szczegółowe określają sposób i przypadki, w których dotacje te będą przyznawane.

Zużycie leków i środków chemicznych księguje się w korespondencji z kontem 106 „Dotacje na akcje specjalne”.

Rozdział XII — Płace.

W rozdziale XII występuje konto 141 „Płace podstawowe i dodatkowe”, które służy do rozliczenia rzeczywistych wynagrodzeń, należnych pracownikom stałym lub zatrudnionym dorywczo (sezonowym). Właściwe instrukcje w sprawie sporządzenia planów gospodarczo-finansowych określają nomenklaturę płac, księgowanych na koncie 141.

Konto 141 obciąża się w zasadzie na dobro konta 071 „Pracownicy za płace” bądź 074 „Inne należności i zobowiązania”, uznaje się w ciężar właściwych kont rozdziałów I, II, IX, X, XI, XIII, XV i XVI.

Konto 141 nie wykazuje salda na koniec okresu.

Rozdział XIII — Produkcja.

Rozdział ten przeznaczony jest do ewidencji i rozliczenia kosztów wszystkich działów gospodarstwa rolnego, z wyjątkiem kosztów ponoszonych na inwestycje, remonty kapitalne, akcje zlecone, gospodarke komunalno-mieszkaniową itp.

Obejmuje on zatem koszty działów podstawowych, pomocniczych i przetwórczości rolniczej. Do działów podstawowych produkcji rolniczej zalicza się produkcję roślinną i zwierzęcą: uprawy polowe, warzywnictwo, sadownictwo, hodowla nierogacizny, koni, owiec, bydła rogatego, rybołówstwo, pszczelarstwo itp. Do działów produkcji pomocniczej zalicza się: sprzężaj, park traktorowy, warsztaty mechaniczne, wydziały wytwarzające energię itp. świadczące swoje usługi na rzecz działów podstawowych gospodarstwa, pomocniczych i przetwórczych.

Działy przetwórcze obejmują wydziały, przerabiające surowce rolnicze: mleko, owoce, zboża, okopowe itp. Do przetwórczości rolniczej zalicza się również ubój bydła, drobiu, wydobywanie torfu, wyrób cegieł i dachówek, obróbkę drewna itp.

Większość działów daje w ciągu pełnego cyklu produkcyjnego szereg różnorodnych produktów, które traktuje się jako produkty podstawowe lub uboczne. Do pro-

duktów podstawowych zaliczane są te, których otrzymanie jest głównym celem prowadzenia danego działu produkcji, np. produktem podstawowym produkcji roślinnej jest ziarno, siano, owoce, bulwy; produkcji zwierzęcej — mleko, przychówek i przyrost na wadze. Produktem ubocznym produkcji roślinnej jest słoma, nać i liście; produkcji zwierzęcej — nawóz, sierść i skóra.

Cechą charakterystyczną większości kont rozdziału XIII jest ich zbiorczo-rozliczeniowy charakter oraz konieczność prowadzenia do nich, jako kont syntetycznych, odpowiedniej dla poszczególnych gospodarstw (zespołów) analityki.

Oprócz kont czysto rozliczeniowych w rozdziale XIII występują konta mieszane, których salda wyrażają wartość produkcji w toku.

Ponadto rozdział XIII zawiera specjalne konto (165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”), którego zadaniem jest umożliwienie bieżącej ewidencji w ciągu roku produktów pracy gospodarstwa według cen ewidencyjnych oraz ustalenie w końcu roku odchyłeń między kosztami rzeczywistymi a cenami ewidencyjnymi. Kalkulacja rzeczywistych kosztów własnych w przedsiębiorstwach rolnych przeprowadzana jest tylko raz w roku. Przy rozliczaniu kosztów należy przyjąć następującą kolejność:

- 1) po ustaleniu wielkości kosztów działów pomocniczych (konto 155 „Produkcja pomocnicza”), remontów bieżących (konto 156 „Remonty bieżące”), higieny i bezpieczeństwa pracy (konto 157 „Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy”) koszty te podlegają przeniesieniu na odpowiednie konta podstawowych działów produkcji oraz kosztów ogólnych;
- 2) koszty ogólnoprodukcyjne (konto 158) i koszty ogólnogospodarcze (konto 159) według przyjętego klucza podziałowego przenosi się na konta podstawowych działów produkcji;
- 3) następnie przeprowadza się kalkulację kosztów:
  - a) produkcji roślinnej (konto 151),
  - b) produkcji zwierzęcej (konto 152),
  - c) produkcji przetwórczości rolniczej (konto 154).

Różnice między kosztem rzeczywistym a ceną ewidencyjną, według której zaliczane są usługi i produkty zużyte na potrzeby dalszej produkcji, rozlicza się również w tej samej kolejności co koszty i w żadnym przypadku nie podlegają one rozliczeniu wstecznemu.

Przykładowo: o różnicę między kosztem rzeczywistym a ceną ewidencyjną 1 q owsa ze zbioru roku bieżącego zużytego na paszę dla sprzężaju nie jest korygowany koszt produkcji pomocniczej (konto 155). O różnicę tę jednak korygowany jest koszt produkcji zwierzęcej (konto 152), jeżeli owies został zużyty na paszę dla koni hodowlanych, bydła itp. (patrz pkt 3).

Układ analityki do kont rozdziału XIII oraz zasady szczegółowe rozliczenia kosztów gospodarstw rolnych (zespołów) zostaną ustalone instrukcjami branżowymi.

Rozdział XIII „Produkcja” obejmuje następujące konta:

- 151 — Produkcja roślinna,
- 152 — Produkcja zwierzęca,
- 154 — Produkcja przetwórczości rolniczej,
- 155 — Produkcja pomocnicza,
- 156 — Remonty bieżące,
- 157 — Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 158 — Koszty ogólnoprodukcyjne,
- 159 — Koszty ogólnogospodarcze,
- 165 — Rozliczenie produkcji uzyskanej.

151 — Produkcja roślinna.

Konto 151 służy do ewidencji kosztów związanych

z produkcją roślinną gospodarstwa. Konto 151 obciąża się:

- 1) w ciągu roku — z tytułu nakładów podstawowych;
- 2) w końcu roku — z tytułu kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji roślinnej oraz odpowiedniej części kosztów ogólnogospodarczych.

Przykładowa nomenklatura nakładów podstawowych jest następująca:

- 1) płace i świadczenia pracowników rolnych zatrudnionych przy uprawach polowych,
- 2) nasiona i sadzeniaki,
- 3) nawozy i materiały zużyte na prace, pielęgnacje i zbiory,
- 4) koszty pracy traktorów, sprzężaju i innych działów usługowych,
- 5) amortyzacja maszyn i narzędzi rolniczych (oprócz traktorów i sprzętu używanego przez sprzężaj).

Pozostałe nakłady (ogólne) ewidencjonuje się w ciągu roku po stronie Wn konta 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” oraz 159 „Koszty ogólnogospodarcze” i w odpowiedniej części przenosi się w końcu roku na konto 151.

Po zebraniu wszystkich kosztów produkcji roślinnej koszty dotyczące produkcji zakończonej przenosi się w końcu roku w ciężar konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, a saldo konta 151, oznaczające wartość produkcji w toku, pozostaje na tym koncie i nie podlega żadnym przeksięgowaniom.

Konto 151 obciąża się w korespondencji:

- 1) z odpowiednimi kontami rozdziału XI „Materiały” lub z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — za materiały siewne, nawozy, środki chemiczne do zwalczania szkodników itp.;
- 2) z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatki” i 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych” — za płace i świadczenia pracowników zatrudnionych przy uprawach polowych, sprzęcie itp.;
- 3) z kontem 155 „Produkcja pomocnicza” — za świadczenia działów pomocniczych (traktory, sprzężaj itp.);
- 4) z kontem 156 „Remonty bieżące” bądź 112 „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów” — za wykonane remonty dotyczące produkcji roślinnej (patrz uwagi do konta 156);
- 5) z kontem 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” — za koszty ogólnoprodukcyjne produkcji roślinnej;
- 6) z kontem 159 „Koszty ogólnogospodarcze” — za odpowiednią część kosztów ogólnogospodarczych.

Konto 151 uznaje się w końcu roku w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” za koszty rzeczywiste produktów gotowych, wytworzonych w bieżącym roku.

152 — Produkcja zwierzęca.

Konto 152 służy do ewidencji kosztów, związanych z produkcją zwierzęcą gospodarstwa. Konto 152 obciąża się:

- 1) w ciągu roku — z tytułu nakładów podstawowych;
- 2) w końcu roku — z tytułu kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji zwierzęcej oraz odpowiedniej części kosztów ogólnogospodarczych.

Przykładowa nomenklatura nakładów podstawowych jest następująca:

- 1) płace i świadczenia pracowników zatrudnionych przy hodowli;
- 2) pasze, ściółka i inne materiały;
- 3) leki;
- 4) ewentualna amortyzacja zwierząt hodowlanych;
- 5) usługi sprzężaju i innych działów usługowych;
- 6) nie zawinione straty i ubytki w inwentarzu żywym.

Pozostałe nakłady (ogólne) ewidencjonuje się w ciągu roku po stronie Wn konta 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” oraz 159 „Koszty ogólnogospodarcze” i w odpowiedniej części przenosi się w końcu roku na konto 152.

Całość kosztów ewidencjonowanych na koncie 152 i dotyczących wytworzonych produktów w bieżącym roku podlega w końcu roku przeniesieniu w ciężar konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Konto 152 obciąża się w korespondencji:

- 1) z odpowiednimi kontami rozdziału XI „Materiały” lub z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — za zużyte pasze, ściółkę, leki itp. materiały;
- 2) z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe” oraz 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych” — za płace i świadczenia pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy hodowli zwierząt;
- 3) z kontem 101 „Rozliczenia amortyzacji” — za amortyzację zwierząt;
- 4) z kontem 155 „Produkcja pomocnicza” — za świadczenia działów pomocniczych (traktory, sprzężaj itp.);
- 5) z kontem 156 „Remonty bieżące” (bądź 112 „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów”) — za wykonane remonty dotyczące produkcji zwierzęcej (patrz uwagi do konta 156);
- 6) z kontem 078 „Manka, ubytki i straty nie zawinione” — za nie zawinione straty i ubytki w inwentarzu żywym obrotowym;
- 7) z kontem 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” — za koszty ogólnoprodukcyjne produkcji zwierzęcej;
- 8) z kontem 159 „Koszty ogólnogospodarcze” — za odpowiednią część kosztów ogólnogospodarczych.

Konto 152 uznaje się w końcu roku przenosząc sumę poniesionych kosztów rzeczywistych produkcji zwierzęcej dotyczących wytworzonych produktów w bieżącym roku na stronę Wn konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

154 — Produkcja przetwórczości rolniczej.

Konto 154 służy do ewidencji kosztów, związanych z produkcją przetwórczości rolniczej, o ile odpowiednie działy nie mają wydzielonej księgowości. Konto 154 obciąża się:

- 1) w ciągu roku — z tytułu nakładów podstawowych;
- 2) w końcu roku — z tytułu kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji przetwórczości rolniczej oraz odpowiedniej części kosztów ogólnogospodarczych.

Przykładowa nomenklatura nakładów podstawowych jest następująca:

- 1) płace i świadczenia;
- 2) surowce i materiały pomocnicze,
- 3) usługi obce;
- 4) amortyzacja urządzeń;
- 5) zużycie przedmiotów nietrwałych;
- 6) usługi produkcji pomocniczej.

Pozostałe nakłady (ogólne) ewidencjonuje się w ciągu roku po stronie Wn konta 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” oraz 159 „Koszty ogólnogospodarcze” i w odpowiedniej części przenosi się w końcu roku na konto 154.

W końcu roku, po zebraniu wszystkich kosztów produkcji przetwórczości rolniczej, koszty dotyczące wyrobów gotowych (produkcji zakończonej) przenosi się w ciężar konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Saldo konta 154, oznaczające wartość produkcji w toku, pozostaje na tym koncie i nie podlega żadnym przeksięgowaniom.

Przez produkcję w toku rozumie się produkcję nie zakończoną, która nie przeszła przez ostatnią fazę produkcyjną.

Konto 154 obciąża się w korespondencji:

- 1) z odpowiednimi kontami rozdziału XI „Materiały” lub z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — za surowce, materiały pomocnicze, przedmioty nietrwałe itp.;
- 2) z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe” oraz 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych” — za płace i świadczenia pracowników zatrudnionych przy produkcji przetwórczości rolniczej;
- 3) z odpowiednimi kontami rozdziału VI „Rozrachunki” — za usługi na rzecz działów przetwórczych;
- 4) z kontem 101 „Rozliczenia amortyzacji” — za amortyzację maszyn i urządzeń produkcyjnych działów przetwórczych;
- 5) z kontem 155 „Produkcja pomocnicza” — za świadczenia działów pomocniczych;
- 6) z kontem 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne” — za koszty ogólnoprodukcyjne przetwórczości rolniczej;
- 7) z kontem 159 „Koszty ogólnogospodarcze” — za odpowiednią część kosztów ogólnogospodarczych.

Konto 154 uznaje się w końcu roku sumą kosztów rzeczywistych dotyczących produkcji zakończonej, obciążając konto 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”. Saldo pozostałe na koncie 154 oznacza wartość produkcji w toku.

155 — Produkcja pomocnicza.

Konto 155 służy do ewidencji kosztów działów pomocniczych (np. sprzężaj, traktory, warsztaty itp.). Konto to obciąża się w ciągu roku jedynie z tytułu nakładów podstawowych; kosztami ogólnymi (ogólnogospodarczymi) obciąża się w końcu roku wyłącznie za usługi świadczone na zewnątrz, na potrzeby inwestycji i remontów kapitalnych oraz akcji specjalnych, księgując je na koncie 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Przykładowa nomenklatura nakładów księgowanych na koncie 155 jest następująca:

A. Sprzężaj

1. Płace i ubezpieczenia.
2. Pasze, ściółka i inne materiały.
3. Leki.
4. Amortyzacja zwierząt pociągowych.
5. Amortyzacja budynków.
6. Zużycie wozów, uprząży itp.
7. Usługi innych działów pomocniczych.
8. Remonty bieżące i konserwacje.
9. Inne.

B. Traktory

1. Płace i ubezpieczenia.
2. Paliwo i smary.
3. Inne materiały.
4. Amortyzacja.
5. Usługi innych działów pomocniczych.
6. Remonty bieżące i konserwacje.
7. Inne.

Konto 155 obciąża się w korespondencji:

- 1) z odpowiednimi kontami rozdziału XI „Materiały” lub z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” — za zużyte przez działy pomocnicze materiały, przedmioty nietrwałe, pasze dla zwierząt pociągowych itp.;
- 2) z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe” oraz 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych” — za płace i świadczenia pracowników zatrudnio-

nych w działach pomocniczych;

- 3) z kontem 101 „Rozliczenie amortyzacji” — za amortyzację zwierząt, traktorów i innych maszyn oraz budynków;
- 4) z kontem 156 „Remonty bieżące” (bądź 112 „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów”) — za remonty sprzętu, wozów, narzędzi itp. (Patrz uwagi do konta 156).

Konto 155 uznaje się:

- 1) w końcu miesiąca — za usługi świadczone innym działom przedsiębiorstwa (z wyjątkiem usług świadczonych na potrzeby inwestycji remontów kapitalnych i akcji specjalnych) w korespondencji z kontami: 151 „Produkcja roślinna”, 152 „Produkcja zwierzęca”, 154 „Produkcja przetwórczości rolniczej”, 155 „Produkcja pomocnicza” (z tytułu wzajemnych usług działów pomocniczych), 156 „Remonty bieżące”, 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne”, 159 „Koszty ogólnogospodarcze”, 121 „Rozliczenie faktur i materiałów”, 171 „Rozliczenie faktur i towarów”;
- 2) w końcu roku — w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” z tytułu:
  - a) usług świadczonych na zewnątrz, na potrzeby inwestycji, remontów kapitalnych i akcji specjalnych,
  - b) wytworzonych części zapasowych przedmiotów nietrwałych itp.,
  - c) przychówku zwierząt pociągowych oraz produktów ubocznych (włosie, obornik itp.).

Odchylenia między kosztami rzeczywistymi ustalonymi w końcu roku a kosztami planowanymi (lub ceną ewidencyjną), według których dokonywane były księgowania po stronie Ma konta 155, przenosi się w końcu roku na odpowiednie konta rozdziału XIII „Produkcja”, XI „Materiały” lub XIV „Produkty i towary”.

156 — R e m o n t y b i e ż ą c e .

Konto 156 służy do ewidencji nakładów na remonty bieżące. Konto to obciąża się w korespondencji:

- 1) z odpowiednimi kontami rozdziału IV „Środki pieniężne” lub VI „Rozrachunki” — za koszty remontów bieżących wykonanych przez obce przedsiębiorstwa;
- 2) z kontem 155 „Produkcja pomocnicza” — za koszty remontów bieżących, wykonanych przez własny warsztat;
- 3) z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe”, 082 „Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych” — za płace i świadczenia pracowników zatrudnionych stale w warsztatach, a wykonujących dorywcze prace związane z remontami bieżącymi.

Konto 156 uznaje się w końcu miesiąca w ciężar odpowiednich kont produkcji lub w ciężar kosztów ogólnoprodukcyjnych bądź ogólnogospodarczych w części przypadającej na bieżący miesiąc. Jeżeli na koncie 112 „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów” była tworzona rezerwa na koszty remontów, uznanie konta 156 następuje w ciężar konta 112.

Saldo konta 156 oznacza nie rozliczone nakłady na remonty bieżące, które dotyczą okresów następnych. W końcu roku obroty konta 156 powinny być w zasadzie wyrównane.

157 — K o s z t y b e z p i e c z e ń s t w a i h i g i e n y p r a c y .

Konto 157 służy do ewidencji nakładów na utrzymanie bezpieczeństwa i higieny pracy na terenie gospodarstwa. Rodzaje nakładów zaliczanych na konto 157

ustalają właściwe instrukcje Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego. Instrukcje te stanowią jednocześnie podstawę do budowy analityki dla konta 157.

Nakłady zgromadzone na koncie 157 ulegają w końcu roku rozliczeniu i przeniesieniu w ciężar kont: 158 „Koszty ogólnoprodukcyjne”, 159 „Koszty ogólnogospodarcze” — w zależności od charakteru omawianych nakładów.

158 — K o s z t y o g ó l n o p r o d u k c y j n e .

Konto 158 służy do ewidencji kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji podstawowej przedsiębiorstwa rolnego — będących uzupełnieniem kosztów podstawowych, księgowanych bezpośrednio na odpowiednich kontach produkcji.

Konto to obciąża się w ciągu roku, a uznaje w końcu roku przez przeniesienie kosztów na poszczególne konta produkcji podstawowej.

Analityka do konta 158 powinna umożliwić wyodrębnienie:

- 1) kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji roślinnej;
- 2) kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji zwierzęcej;
- 3) kosztów ogólnoprodukcyjnych produkcji przetwórczości rolniczej.

Ponadto w ujęciu analitycznym koszty księgowane na koncie 158 powinny być podzielone na pozycje, obowiązujące przy sprawozdawczości i planowaniu. Poniżej przytacza się przykładowy wykaz typowych pozycji kosztów ogólnoprodukcyjnych:

- 1) płace podstawowe i dodatkowe;
- 2) ubezpieczenia społeczne;
- 3) utrzymanie pomieszczeń;
- 4) remonty bieżące i konserwacja;
- 5) amortyzacja środków trwałych;
- 6) zużycie przedmiotów nietrwałych;
- 7) transport wewnątrzgospodarczy;
- 8) koszty bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 9) racjonalizacja i wynalazczość;
- 10) ubezpieczenia rzeczowe;
- 11) inne koszty ogólnoprodukcyjne.

159 — K o s z t y o g ó l n o g o s p o d a r c z e .

Konto 159 służy do ewidencji kosztów ogólnogospodarczych przedsiębiorstwa rolnego. Koszty te są przenieszone w końcu roku na poszczególne konta produkcji podstawowej oraz na konto 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” w części dotyczącej wyrobów sprzedanych i usług świadczonych przez działy produkcji pomocniczej; na zewnątrz na potrzeby inwestycji, remontów kapitalnych i akcji specjalnych.

W analityce koszty ogólnogospodarcze powinny być podzielone na pozycje obowiązujące przy sprawozdawczości i planowaniu. Poniżej przytacza się przykładowy wykaz typowych pozycji kosztów ogólnogospodarczych.

I. Koszty administracji.

1. Płace pracowników ogólnoadministracyjnych i ogólnogospodarczych.
2. Ubezpieczenia społeczne.
3. Delegacje i przeniesienia.
4. Utrzymanie własnego transportu osobowego.
5. Utrzymanie biura.
6. Materiały piśmienne, druki, opłaty telekomunikacyjne.
7. Remonty bieżące.
8. Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy.
9. Inne koszty administracji.

II. Koszty gospodarcze.

1. Utrzymanie magazynów.
2. Koszty ochrony przeciwpożarowej.
3. Utrzymanie dróg, mostów, tam, studzien itp.
4. Ubezpieczenia rzeczowe.
5. Amortyzacja środków trwałych o znaczeniu ogólnogospodarczym.
6. Odsetki (z potrąceniem otrzymanych).
7. Inne koszty gospodarcze.

III. Koszty utrzymania jednostek nadrzędnych.

IV. Koszty nieprodukcyjne.

1. Grzywny, kary i odszkodowania (z potrąceniem otrzymanych).
2. Manka i ubytki zaliczane do kosztów (z potrąceniem nadwyżek).
3. Inne koszty nieprodukcyjne.

W jednostkach nadrzędnych utrzymywanych z narzutów na koszty podległych jednostek w ciężar konta 159 księgowane są wszelkie nakłady związane z utrzymaniem danej jednostki, na dobro zaś konta 159 księgowane są w korespondencji z kontem 092 „Rozrachunki bieżące” narzuty należne od podległych jednostek.

W jednostkach nadrzędnych nakłady księgowane w ciężar konta 159 grupuje się w analityce następująco:

- 1) płace i ubezpieczenia społeczne;
- 2) delegacje, przejazdy i przeniesienia;
- 3) utrzymanie własnego taboru samochodowego;
- 4) koszty biurowe (opłaty telekomunikacyjne, materiały biurowe, zakup wydawnictw itp.);
- 5) utrzymanie i amortyzacja nieruchomości i ruchomości;
- 6) pozostałe koszty.

165 — Rozliczenie produkcji uzyskanej.

Konto 165 służy do bieżącej ewidencji otrzymywanych produktów pracy gospodarstwa rolnego. W ciągu roku zapisy bieżące są dokonywane jedynie po stronie Ma konta 165, zapisy po stronie Wn dokonywane są dopiero w końcu roku.

Strona Ma konta 165 koresponduje w zasadzie z czterema rozdziałami:

- 1) z rozdziałem XI „Materiały” w przypadku, kiedy produkty zostały przejęte do magazynu materiałów;
- 2) z rozdziałem XIII „Produkcja” w przypadku, kiedy produkty nie zostały objęte ewidencją w magazynie, a zostały w momencie ich otrzymania wydane na potrzeby wewnętrzne (np. mleko dla pojenia cieląt);
- 3) z rozdziałem XIV „Produkty i towary” w przypadku, kiedy produkty (z wyjątkiem roślinnych) przeznaczone na zbył zostały przyjęte do magazynu (np. wyroby przetwórczości rolniczej, produkty pochodzenia zwierzęcego itp.) lub wysłane odbiorcy, a nie zafakturowane na koniec miesiąca;
- 4) z rozdziałem XVI „Sprzedaż” w przypadku, kiedy produkty nie zostały przyjęte do magazynu, a zostały sprzedane w momencie ich otrzymania (mleko, zboże odesłane wprost spod młockarni, owoce z ogrodu itp.).

Zapisy po stronie Ma konta 165 dokonywane są według cen ewidencyjnych, zapisy po stronie Wn — według kosztów rzeczywistych. Obroty konta 165 w końcu roku powinny być wyrównane, a odchylenia (różnice między kosztami rzeczywistymi a cenami ewidencyjnymi) prze-

niesione na odpowiednie konta rozdziału XI, XIII, XIV i XVI.

Układ urządzeń analitycznych konta 165 powinien ściśle odpowiadać układowi analitycznemu odpowiednich kont produkcji podstawowej (151 „Produkcja roślinna”, 152 „Produkcja zwierzęca”, 154 „Produkcja przetwórczości rolniczej”) oraz produkcji pomocniczej (155 „Produkcja pomocnicza”).

Rozdział XIV — Produkty i towary.

Konta rozdziału XIV służą do ujęcia inwentarza żywego zaliczonego do środków obrotowych oraz podlegających ewidencji magazynowej produktów pochodzenia zwierzęcego, produktów działów podstawowych wyrobów gotowych przetwórczości rolniczej, towarów obcej produkcji nabywanych w celu dalszej odsprzedaży, jak również wyrobów działów pomocniczych w przypadku przeznaczenia ich na sprzedaż. Poza tym rozdział XIV zawiera konto przeznaczone do rozliczenia zakupu oraz konto przeznaczone do księgowania towarów wysłanych i usług wykonanych.

W obrębie rozdziału XIV występują konta:

- 171 — Rozliczenie faktur i towarów,
- 172 — Zwierzęta młode i opasy,
- 173 — Produkty pochodzenia zwierzęcego,
- 174 — Wyroby przetwórczości rolniczej,
- 175 — Wyroby działów pomocniczych,
- 176 — Towary obcej produkcji,
- 179 — Towary wysłane i usługi wykonane.

171 — Rozliczenie faktur i towarów.

Konto 171 służy do rozliczenia faktur za towary przeznaczone do dalszej odsprzedaży i w tym zakresie funkcjonuje podobnie jak konto 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” w rozdziale XI, poza tym zadaniem konta 171 jest umożliwienie ujęcia wartości zakupionego z zewnątrz inwentarza żywego w drodze i nie fakturowanych dostaw inwentarza.

Po stronie Wn konta 171 księguje się wszelkie faktury za zakupione towary ewidencjonowane na kontach zapasowych rozdziału XIV oraz zakupiony inwentarz żywy (ewidencjonowany na koncie 172), ponadto po stronie Wn księguje się koszty zakupu (transport, żywienie inwentarza w czasie transportu, ubezpieczenie, wyładunek itp.).

Strona Wn konta 171 koresponduje z kontami dostawców, banku, kasy, transportu własnego itp.

Po stronie Ma konta 171 księguje się wartość według cen ewidencyjnych przyjętych do magazynu towarów oraz wartość według cen nabycia (cena zakupu łącznie z kosztami zakupu) otrzymanego żywego inwentarza; cena nabycia ustalona jest w oparciu o fakturę dostawcy bądź — w przypadku jej braku — w oparciu o planowane ceny nabycia. Ewentualne różnice między planowymi cenami nabycia inwentarza żywego a cenami rzeczywistymi ustalonymi w oparciu o otrzymane faktury dostawców wyksięgowane są w ciągu roku na konto 172 „Zwierzęta młode i opasy”. W końcu okresu przenosi się na konto 068 „Dostawy nie fakturowane” wartość nie zafakturowanych towarów i inwentarza żywego oraz na konto 196 „Sprzedaż materiałów i towarów” odchylenia od wyceny wewnętrznej i koszty zakupu towarów sprzedanych; pozostałe saldo konta 171 oznacza wartość towarów i inwentarza żywego w drodze, różnice wyceny wewnętrznej towarów oraz koszty zakupu dotyczące remanentu końcowego towarów.

172 — Zwierzęta młode i opasy.

Konto 172 służy do ewidencji inwentarza żywego, zaliczonego do środków obrotowych: zwierząt młodych w okresie odchowu oraz zwierząt przeznaczonych na tucź i opas. W gospodarstwach chowu inwentarza żywego (stada, stadniny, chów buhajów itp.) zwierzęta posiadające cechy kwalifikujące je do stada podstawowego, ale przeznaczone na zbyt, są również ewidencjonowane na tym koncie.

Po stronie Wn konta 172 księguje się w ciągu roku:

- 1) przychówek, przyrost wartościowy i ilościowy inwentarza żywego w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”;
- 2) zakup inwentarza żywego w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów”;
- 3) przeniesienie inwentarza żywego ze stada podstawowego (wybrakowanie) w korespondencji z kontem 004 „Likwidacja środków trwałych”.

Po stronie Ma konta 172 księguje się:

- 1) wartość inwentarza żywego sprzedanego bądź przeniesionego do stada podstawowego w korespondencji z kontem 192 „Sprzedaż produkcji zwierzęcej”;
- 2) wartość inwentarza żywego, wysłanego odbiorcy, a jeszcze nie zafakturowanego w korespondencji z kontem 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
- 3) straty i ubytki w inwentarzu żywym w korespondencji z kontem 076 „Roszczenie z tytułu mank, ubytków i strat”.

Zwierzęta młode i w opasie ewidencjonowane są na koncie 172 według rzeczywistego kosztu własnego, w cenie nabycia bądź wartości szacunkowej lub inwentarzowej (przy przeniesieniu ze stada podstawowego w przypadku wybrakowania). Przychówek jest wyceniany według przyjętego systemu kalkulacji. Do wartości pierwotnej (sztuk z urodzenia — wartość początkowa, sztuk pochodzących z lat ubiegłych — wartość inwentarzowa na początek roku) dodaje się w ciągu roku planową wartość przyrostu i zwiększenia żywej wagi. W końcu roku przeprowadza się korektę na podstawie ustalonego rzeczywistego kosztu przyrostu i zwiększenia żywej wagi.

Odchylenia od kosztu rzeczywistego księguje się w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” i następnie przenosi się na te konta, w korespondencji z którymi księgowany był rozchód. Na koncie 172 pozostaje tylko odchylenie odnoszące się do remanentu inwentarza żywego obrotowego.

173 — Produkty pochodzenia zwierzęcego.

Przychód produktów pochodzenia zwierzęcego, które podlegają magazynowaniu, księgowany jest w ciężar konta 173 w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” według planowanego kosztu własnego.

Po stronie Ma konta 173 księguje się w korespondencji z kontem:

- 1) 192 „Sprzedaż produkcji zwierzęcej” — wartość produktów sprzedanych;
- 2) 179 „Towary wysłane i usługi wykonane” — wartość produktów wysłanych odbiorcom, a jeszcze nie zafakturowanych;
- 3) 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat” — stwierdzone manka i ubytki;
- 4) z właściwymi kontami rozdziału XIII „Produkcja” — produkty pochodzenia zwierzęcego wydane jako materiały do dalszej produkcji.

Wartość nawozu naturalnego (obornika) nie jest księgowana na koncie 173 (patrz uwagi do konta 125 „Nawozy”).

W końcu roku na konto 173 przenosi się z konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” odchylenia od kosztu rzeczywistego, ustalone na podstawie kalkulacji kosztów własnych. Różnica ta (odchylenie) podlega rozliczeniu zgodnie z kierunkami rozchodu; na koncie 173 pozostaje tylko odchylenie dotyczące remanentu produktów.

174 — Wyroby przetwórczości rolniczej.

Na koncie 174 księgowane są przyjęte do magazynu wyroby działów przetwórczości rolniczej, przeznaczone na zbyt.

Przychód wyrobów księguje się w ciężar konta 174 uznając konto 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Za sprzedane wyroby uznaje się konto 174 w korespondencji z kontem 194 „Sprzedaż produkcji przetwórczości rolniczej”, a za wysłane, a jeszcze nie zafakturowane — w korespondencji z kontem 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

Odchylenia między ceną ewidencyjną wyrobów a kosztami rzeczywistymi rozliczane są w końcu roku zgodnie z uwagami do konta 173.

175 — Wyroby działów pomocniczych.

Na koncie 175 księguje się wyroby działów pomocniczych wytworzone w celu sprzedaży i podlegające magazynowaniu.

Przychód wyrobów księguje się w korespondencji ze stroną Ma konta 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, sprzedaż — w korespondencji ze stroną Wn konta 195 „Sprzedaż produkcji pomocniczej”, a wyroby wysłane nie zafakturowane — w korespondencji z kontem 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

Odchylenia między ceną ewidencyjną wyrobów a kosztami rzeczywistymi rozliczane są w końcu roku zgodnie z uwagami do konta 173.

176 — Towary obcej produkcji.

Na koncie 176 księguje się towary, które przeznaczone są do dalszej odsprzedaży, np. ubrania robocze dla pracowników (odstępowane odpłatnie), nawozy sztuczne zmagazynowane celem odstąpienia innemu zespołowi itp.

Po stronie Wn konta 176 księguje się przychód towarów w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów”, po stronie Ma — towary sprzedane w korespondencji z kontem 196 „Sprzedaż materiałów i towarów”, a towary wysłane odbiorcom, lecz jeszcze nie zafakturowane — w korespondencji z kontem 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

Odchylenia między ceną ewidencyjną towarów a kosztami rzeczywistymi rozliczane są w końcu roku zgodnie z uwagami do konta 173.

179 — Towary wysłane i usługi wykonane.

Na koncie 179 ewidencjonuje się w końcu okresu sprawozdawczego (miesiąca) wszelkie towary wysłane i usługi wykonane, a jeszcze nie sprzedane. Za moment sprzedaży uważa się moment wysłania faktury do inkasa lub bezpośrednio do odbiorcy (przy fakturach pozainkassowych).

Wartość produkcji towarowej, świadczonej na potrzeby inwestycji i remontów kapitałnych, nie podlega ewidencji na tym koncie, ponieważ sprzedaż jej następuje w momencie jej przekazania.

Konto 179 obciąża się w końcu miesiąca na dobro kont: 122 „Produkty roślinne”, 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, 172 „Zwierzęta młode i opasy”, 174 „Wyroby przetwórczości rolniczej”, 175 „Wyroby działów pomocniczych”, za wartość wysłanych produktów i usług według ich cen ewidencyjnych oraz pozostałych kont rozdziałów XI i XIV za wartość wysłanych, a nie zafakturowanych materiałów i towarów.

Konto 179 uznaje się w następnym okresie sprawozdawczym w momencie sprzedaży (wysłania faktury do inkasa lub odbiorcy pozainkasowemu) w ciężar odpowiednich kont rozdziału XVI za wartość wysłanych towarów według cen ewidencyjnych.

Równocześnie z tym zapisem uznaje się odpowiednie konta sprzedaży w ciężar kont rozdziału VI za wartość sprzedanych towarów według cen zbytu.

Rozdział XV — Podatek obrotowy i koszty sprzedaży.

Rozdział XV obejmuje następujące konta:

181 — Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych,
182 — Koszty sprzedaży.

181 — P o d a t e k o b r o t o w y i o d o p e r a c j i n i e t o w a r o w y c h .

Na koncie 181 księguje się podatek obrotowy i od operacji nietowarowych, przypadający od sprzedaży wyrobów i usług.

Zapisy przeciwstawne przyjmuje konto 081 „Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat”. Konto 181 zamyka się przez przeniesienie w końcu roku w odpowiednich częściach jego salda na konta sprzedaży.

182 — K o s z t y s p r z e d a ż y .

Na koncie 182 księguje się koszty transportu i ekspedycji sprzedawanych wyrobów, produktów, materiałów i usług (o ile tego rodzaju koszty, zgodnie z warunkami umowy, obciążają dostawcę) oraz wszelkie inne koszty, wliczane do kosztu własnego sprzedaży.

Przykładowo mogą to być:

- 1) koszty reklamy i propagandy mające na celu podniesienie konsumpcji wyrobów przedsiębiorstwa (koszty związane z udziałem przedsiębiorstwa w targach, wystawach itp.);
- 2) koszty badań ustalających gatunek sprzedawanych produktów.

Sumy zebrane na koncie 182 przenosi się w końcu roku na odpowiednie konta sprzedaży.

Rozdział XVI — Sprzedaż.

Rozdział XVI obejmuje następujące konta:

191 — Sprzedaż produkcji roślinnej,
192 — Sprzedaż produkcji zwierzęcej,
194 — Sprzedaż produkcji przetwórczości rolniczej,
195 — Sprzedaż produkcji pomocniczej,
196 — Sprzedaż materiałów i towarów.

Konta rozdziału XVI służą do ujęcia sprzedaży produktów, usług, materiałów i towarów.

Układ analityczny do poszczególnych kont sprzedaży powinien umożliwić uzyskanie danych niezbędnych dla sprawozdawczości i planowania.

Ponieważ za moment sprzedaży przyjmuje się moment wezwania odbiorcy do uiszczenia należności, księgowania na kontach tego rozdziału dokonuje się bądź w chwili oddania faktury do inkasa, bądź (w przypadku rozliczeń pozainkasowych) w chwili wysłania jej bezpośrednio do odbiorcy, bądź z chwilą wpłaty pieniędzy przez odbiorcę (przy sprzedaży gotówkowej).

191 — S p r z e d a ż p r o d u k c j i r o ś l i n n e j .

Konto 191 służy do ujęcia sprzedaży produktów roślinnych.

W ciężar konta 191 księguje się:

- 1) w ciągu roku — wartość sprzedanych produktów roślinnych według cen ewidencyjnych w korespondencji z kontem 122 „Produkty roślinne”, 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” lub 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
- 2) w końcu roku — podatek obrotowy w korespondencji z kontem 181 „Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych”, odpowiednią część kosztów sprzedaży w korespondencji z kontem 182 „Koszty sprzedaży” oraz po obliczeniu rzeczywistego kosztu własnego produktów — odchylenia od kosztu rzeczywistego w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów” lub 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Na dobro konta 191 księguje się:

- 1) przy sprzedaży na zewnątrz — sumę oddanych do inkasa lub wysłanych odbiorcom faktur, obciążając konto 061 „Należności w inkasie bankowym”, 062 „Odbiorcy za faktury pozainkasowe” lub 041 „Kasa”;
- 2) przy sprzedaży na potrzeby inwestycji (Wn 011 „Inwestycje rozpoczęte”) i remontów kapitałnych (Wn 015 „Remonty kapitałne”) — wartość sprzedanych produktów.

Konto 191 zamyka się w końcu roku przez przeniesienie jego salda (ostateczny wynik sprzedaży) na konto 201 „Straty i zyski”.

192 — S p r z e d a ż p r o d u k c j i z w i e r z ę c e j .

Konto 192 służy do ujęcia sprzedaży inwentarza żywego (zaliczonego do środków obrotowych) oraz wszelkich produktów pochodzenia zwierzęcego.

W ciężar konta 192 księguje się:

- 1) w ciągu roku — wartość według cen ewidencyjnych:
  - a) sprzedanego inwentarza żywego — Ma 172 „Zwierzęta młode i opasy” lub 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
  - b) sprzedanych produktów pochodzenia zwierzęcego — Ma 173 „Produkty pochodzenia zwierzęcego” lub 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
- 2) w końcu roku:
  - a) podatek obrotowy — Ma 181 „Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych”;
  - b) odpowiednią część kosztów sprzedaży — Ma 182 „Koszty sprzedaży”;
  - c) odchylenie od kosztu rzeczywistego sprzedanej produkcji zwierzęcej w korespondencji z kontami 172 „Zwierzęta młode i opasy”, 173 „Produkty pochodzenia zwierzęcego” lub 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”.

Zapisy po stronie Ma konta 192 są dokonywane w sposób podany w uwagach do konta 191.

194 — Sprzedaż produkcji przetwórczości rolniczej.

Konto 194 służy do ujęcia sprzedaży wyrobów zakładów przetwórczości rolniczej.

W ciężar tego konta księguje się:

- 1) w ciągu roku — wartość według cen ewidencyjnych wyrobów sprzedanych w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, 174 „Wyroby przetwórczości rolniczej” lub 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
- 2) w końcu roku — podatek obrotowy (Ma 181 „Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych”), odpowiednią część kosztów sprzedaży (Ma 182 „Koszty sprzedaży”) oraz odchylenia od kosztu rzeczywistego (Ma 174 „Wyroby przetwórczości rolniczej” lub 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”).

Zapisy po stronie Ma konta 194 są dokonywane w sposób podany w uwagach do konta 191.

195 — Sprzedaż produkcji pomocniczej.

Konto 195 służy do ujęcia sprzedaży wyrobów i usług działów pomocniczych.

W ciężar konta 195 księguje się:

- 1) w ciągu roku — wartość według cen ewidencyjnych sprzedanych wyrobów i usług w korespondencji z kontem 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej”, 175 „Wyroby działów pomocniczych” lub 179 „Towary wysłane i usługi wykonane”;
- 2) w końcu roku — podatek obrotowy i od operacji nietowarowych (Ma 181 „Podatek obrotowy i od operacji nietowarowych”), odpowiednią część kosztów sprzedaży (Ma 182 „Koszty sprzedaży”) oraz odchylenia od kosztu rzeczywistego (Ma 165 „Rozliczenie produkcji uzyskanej” lub 175 „Wyroby działów pomocniczych”).

Zapisy po stronie Ma konta 195 są dokonywane w sposób podany w uwagach do konta 191.

196 — Sprzedaż materiałów i towarów.

Konto 196 służy do ujęcia sprzedaży materiałów, ewidencjonowanych w rozdziale XI „Materiały” (z wyjątkiem produktów roślinnych ewidencjonowanych na koncie 122 „Produkty roślinne”) i towarów obcej produkcji przeznaczonych na zbył, ewidencjonowanych na koncie 176 „Towary obcej produkcji”.

Zasady działania tego konta są analogiczne do podanych przy koncie 191, z tym że zużycie materiałów na

potrzeby inwestycji i remontów kapitałnych nie przechodzi przez konto 196, a księgowane jest wprost z kont rozdziału XI „Materiały” w ciężar kont rozdziału II „Inwestycje i remonty kapitałne”.

Rozdział XVII — Straty i zyski.

W rozdziale XVII występuje konto 201 „Straty i zyski”, na którym ujmuje się wyniki sprzedaży produkcji roślinnej, zwierzęcej przetwórczości rolniczej, pomocniczej oraz materiałów i towarów, jak i wszelkie inne straty (zyski), nie wliczane do kosztów produkcji bądź sprzedaży, co umożliwia wykazanie ostatecznego wyniku działalności przedsiębiorstwa za rok sprawozdawczy.

Na koncie 201 księguje się w ciągu roku (zapisy typowe):

- 1) zyski (straty) z lat ubiegłych, ujawnione w roku bieżącym;
- 2) podatek obrotowy od operacji z lat ubiegłych;
- 3) przedawnione należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej);
- 4) wpływy z należności spisanych jako nieściągalne;
- 5) inne należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej);
- 6) straty wywołane działaniem siły wyższej (wartość zniszczonych materiałów, towarów, produkcji w toku i wyrobów, koszty zapobiegania klęskom żywiołowym, koszty usuwania skutków działania siły wyższej itp.), po potrąceniu premii ubezpieczeniowej;
- 7) straty związane z doświadczeniami i próbami przeprowadzonymi na zlecenie władz, pod warunkiem że nie były one sfinansowane ze środków specjalnie na ten cel przeznaczonych;
- 8) nakłady na uruchomienie nowej produkcji, o ile została ona zaniechana;
- 9) straty wywołane przestojami;
- 10) koszty utrzymania nieczynnych obiektów lub działów;
- 11) wpływy z dzierżawy ruchomości bądź nieruchomości (po potrąceniu kosztów uzyskania tych wpływów);
- 12) różnice między wysokością rozszczenia a kosztem własnym zawinionych ubytków i mank;
- 13) nadwyżki (superaty) środków obrotowych;
- 14) koszty utrzymania i wpływy z gospodarki komunalno-mieszkaniowej.

W końcu roku przenosi się na konto 201 w korespondencji z kontami rozdziału XVI „Sprzedaż” wynik sprzedaży.

Ostateczne saldo konta 201 wykazane jest w bilansie, a po zatwierdzeniu i dokonaniu podziału zysku (pokryciu strat) podlega przeksięgowaniu w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy”.